

warto wiedzieć...

Informator dla osób niepełnosprawnych
(wydanie drugie)

Informator opracowany w ramach przyjętego przez
Sejmik Województwa Małopolskiego
Wojewódzkiego Programu Poprawy Warunków
Życia Społecznego
i Zawodowego Osób Niepełnosprawnych
na lata 2001-2005

Wydawnictwo sfinansowane ze środków
Województwa Małopolskiego

Informator opracowany przez:
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

31-026 Kraków, ul. Radziwiłłowska 1
tel./fax: (012) 430-29-73, 422-06-36
(012) 426-91-00, 426-90-00
www.rops.krakow.pl
e-mail: biuro@rops.krakow.pl

ISBN
83-60242-00-3

Druk:
P.Z.U. „DRUKMAR”
32-080 Zabierzów, ul. Rzemieślnicza 10
tel./fax: (012) 285-23-14, 285-25-02

SPIS TREŚCI:

Zadania służb działających na rzecz osób niepełnosprawnych:	5
- gmina	5
- powiat	5
- województwo.....	7
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.....	7
System orzekania o niepełnosprawności	11
I. Orzekanie o niepełnosprawności do celów pozarentowych	11
II. Orzekanie o niezdolności do pracy do celów rentowych.....	14
Zatrudnienie osób niepełnosprawnych	17
I. Uprawnienia niepełnosprawnych pracowników	17
II. Wsparcie działalności gospodarczej lub rolniczej.....	17
III. Szczególne obowiązki i uprawnienia pracodawców w związku z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych	19
IV. Szkolenie i przekwalifikowanie osób niepełnosprawnych	20
Ulgi podatkowe przysługujące w 2005 z tytułu niepełnosprawności	21
Transport	24
I. Ułatwienia w ruchu drogowym.....	24
II. Ulgi w PKP i PKS	25
III. Ulgi w komunikacji miejskiej w Krakowie	38
Świadczenia pomocy społecznej	31
I. Świadczenia pieniężne	31
II. Świadczenia niepieniężne	32
Kształcenie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej	35
Świadczenia rodzinne	39
I. Zasiłek rodzinny i dodatki do zasiłku rodzinnego.....	39
II. Świadczenia opiekuńcze	40
Sprzęt rehabilitacyjny i ortopedyczny	42
I. Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego	42
II. Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny ze środków PFRON.....	43
III. Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze ze środków PFRON	44
Sanatoria, turnusy rehabilitacyjne	46
I. Leczenie uzdrowiskowe	46
II. Turnusy rehabilitacyjne	47
Inne uprawnienia i ulgi.....	50

Likwidacja barier architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, w komunikowaniu się i technicznych	53
--	-----------

Wybrane adresy:	55
------------------------------	-----------

- powiatowe centra pomocy rodzinie	55
- powiatowe urzędy pracy	56
- powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności.....	58
- punkty ewidencyjne w Małopolsce	60

ZADANIA SŁUŻB DZIAŁAJĄCYCH NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Zadania gminy

Do zadań gminnego ośrodka pomocy społecznej należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych, zasiłków okresowych; zasiłków celowych, w tym zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych specjalnych;
- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- praca socjalna;
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych;
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

Zadania powiatu

Do zadań powiatowego centrum pomocy rodzinie należy:

- opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów wspierania osób niepełnosprawnych
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie,
- prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;

- prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia;
- udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- opracowywanie i realizacja, (we współpracy z instytucjami administracji rządowej i samorządowej) powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych;
- podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej tych osób;
- dofinansowanie:
  - uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
  - sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
  - zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
  - likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
  - rehabilitacji dzieci i młodzieży,
- dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

Do zadań powiatowego urzędu pracy należy:

- opracowywanie i realizacja, (we współpracy z instytucjami administracji rządowej i samorządowej) powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudniania osób niepełnosprawnych oraz przestrzegania praw tych osób;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej tych osób;
- pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie;
- kierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo – rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej;
- współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów;
- doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne;
- współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych.

Do zadań starosty należy:

- udzielanie pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej albo rolniczej;
- dofinansowanie do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie prowadzenia działalności gospodarczej albo własnego lub dzierżawione gospodarstwa rolnego;

Zadania województwa

Do zadań samorządu województwa należy:

- opracowanie, aktualizowanie i realizacja strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej będącej integralną częścią strategii rozwoju województwa obejmującej w szczególności programy wyrównywania szans osób niepełnosprawnych;
- inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej;
- opracowanie i realizacja wojewódzkich programów dotyczących wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych;
- opracowywanie i przedstawianie Pełnomocnikowi informacji o prowadzonej działalności;
- udzielanie pomocy zakładom pracy chronionej (zwrot kosztów za szkolenie zatrudnionych osób niepełnosprawnych, w związku z koniecznością zmiany profilu produkcji w zpch; udzielanie jednorazowej pożyczki w celu ochrony istniejących w zpch miejsc pracy osób niepełnosprawnych);
- dofinansowanie robót budowlanych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. z 2003 r. Nr 207, poz. 2016), dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów;
- dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej;
- współpraca z organami administracji rządowej oraz powiatami i gminami w realizacji zadań wynikających z ustawy;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych;
- opiniowanie wniosku o wpis do rejestru ośrodków oraz rejestru organizatorów turnusów rehabilitacyjnych.

Do zadań wojewody należy:

- prowadzenie rejestru ośrodków oraz rejestru organizatorów turnusów rehabilitacyjnych oraz dokonywanie wpisu do tych rejestrów;
- wydawanie decyzji w sprawie przyznania statusu zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej.

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych jest funduszem celowym. Organami Funduszu są Rada Nadzorcza i Zarząd. Przychodami Funduszu są głównie środki pochodzące z obowiązkowych miesięcznych wpłat. Wpłaty tych dokonują pracodawcy, którzy zatrudniają co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, a wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w ich zakładzie jest niższy niż 6%. Z wpłat na Fundusz zwolnieni są pracodawcy, u których wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi co najmniej 6%. Wskaźnik ten jest inny dla państwowych i samorządowych jednostek organizacyjnych, a także instytucji kultury oraz państwowych i niepaństwowych szkół różnego stopnia. Zwolnieni są także pracodawcy prowadzący zakłady pracy będące w likwidacji albo których upadłość ogłoszono. Do wpłat na PFRON zobowiązane są także zakłady pracy chronionej w wysokości stanowiącej 10% środków

uzyskanych z tytułu zwolnień podatkowych określonych w ustawie. Pozostałe przychody Funduszu stanowią dotacje z budżetu państwa, inne dotacje lub subwencje; spadki, zapisy i darowizny; dobrowolne wpłaty; dochody z oprocentowania pożyczek, dyskonto od zakupionych bonów skarbowych i odsetek od zakupionych obligacji emitowanych lub gwarantowanych przez Skarb Państwa lub NBP oraz lokat terminowych.

Środki PFRON przeznaczone są przede wszystkim na:

- utrzymanie istniejących, zagrożonych likwidacją miejsc pracy osób niepełnosprawnych;
- dofinansowanie dla pracodawców, zatrudniających osoby niepełnosprawne;
- dofinansowanie tworzenia miejsc pracy;
- dofinansowanie zadań wynikających z rządowych, samorządowych programów na rzecz osób niepełnosprawnych;
- programy, zatwierdzone przez Radę Nadzorczą, służące rehabilitacji zawodowej, społecznej i leczniczej;
- współfinansowanie projektów Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Działania 1.4 SPO RZL;
- dofinansowanie zadań realizowanych przez samorządy powiatowe (turnusy rehabilitacyjne, szkolenia zawodowe, likwidacja barier, sport, kultura, rekreacja);
- finansowanie w całości lub części kosztów organizowania i działania warsztatów terapii zajęciowej;
- dofinansowanie budowy, rozbudowy i modernizacji obiektów służących rehabilitacji.

Wybrane programy celowe realizowane przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych:

• **KOMPUTER DLA HOMERA**

(program pomocy w zakupie sprzętu elektronicznego oraz oprogramowania umożliwiającego rehabilitację zawodową i społeczną osób niewidomych i niedowidzących)

Celem programu jest pomoc finansowa dla osób niewidomych i niedowidzących w zakupie nowoczesnego, podstawowego oraz specjalistycznego sprzętu komputerowego i elektronicznego wraz z odpowiednim oprzyrządowaniem i oprogramowaniem, umożliwiającego zatrudnienie i samodzielną pracę w różnych dziedzinach, naukę oraz zdobycie wiedzy oraz umiejętności pozwalających na usamodzielnienie się.

Program adresowany jest do:

- osób w wieku aktywności zawodowej, niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji narządu wzroku posiadających ważne orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie równoważne
- dzieci i młodzież w wieku do lat 18 niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji narządu wzroku, posiadających aktualne orzeczenie o zaliczeniu do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności lub aktualne orzeczenie o niepełnosprawności

W ramach programu istnieje możliwość uzyskania dofinansowania:

- zakupu podstawowego sprzętu komputerowego, elektronicznego i oprogramowania oraz poszczególnych elementów służących jego uzasadnionej rozbudowie,
- zakupu specjalistycznego sprzętu komputerowego, elektronicznego i oprogramowania oraz poszczególnych elementów służących jego uzasadnionej rozbudowie,
- zakupu specjalistycznych elektronicznych urządzeń brajlowskich oraz poszczególnych elementów służących ich uzasadnionej rozbudowie,

- zakupu urządzeń lektorskich.

Program realizowany jest w terenowych oddziałach PFRON

• **STUDENT**

(kształcenie ustawiczne osób niepełnosprawnych).

Celem programu jest przygotowanie osób niepełnosprawnych, poprzez stałe podwyższanie kwalifikacji, do rywalizacji o zatrudnienie na otwartym rynku pracy.

Program adresowany jest do osób z orzecznym znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (lub orzeczeniem równoważnym), które są:

- studentami studiów magisterskich, studiów wyższych zawodowych lub uzupełniających studiów magisterskich prowadzonych przez szkoły wyższe,
- studentami studiów podyplomowych lub studiów doktoranckich prowadzonych przez szkoły wyższe lub przez inne jednostki uprawnione do prowadzenia tych studiów na podstawie odrębnych przepisów,
- słuchaczami kolegiów pracowników służb społecznych, kolegiów nauczycielskich lub nauczycielskich kolegiów języków obcych,
- uczniami szkół policealnych,
- studentami uczelni zagranicznych lub odbywającymi staż zawodowy za granicą w ramach programów Unii Europejskiej, uczącymi się w systemie dziennym, wieczorowym, zaocznym lub eksternistycznym, w tym również za pośrednictwem Internetu.

W ramach programu mogą być pokrywane koszty związane z:

- opłatami za studia
- zakwaterowaniem (w przypadku nauki poza miejscem stałego zamieszkania)
- dojazdami
- uczestnictwem w zajęciach mających na celu podniesienie sprawności fizycznej lub psychicznej
- zakupem przedmiotów ułatwiających lub umożliwiających naukę, w tym sprzętu komputerowego i komputerowych programów edukacyjnych
- wyjazdami organizowanymi w ramach zajęć szkolnych

Program realizowany jest w terenowych oddziałach PFRON

• **PITAGORAS**

(program pomocy osobom z uszkodzeniem słuchu)

Celem programu jest:

- zapewnienie wszystkim niesłyszącym i niedosłyszącym studentom oraz uczestnikom kursów przygotowawczych do egzaminów do szkół wyższych, w zależności od potrzeb, pomocy tłumaczy migowych lub możliwości wykorzystywania w trakcie zajęć oraz egzaminów urządzeń wspomagających,
- zapewnienie wszystkim osobom niedosłyszącym dostępu do dóbr kultury w ramach instytucji kultury.

Program adresowany jest do uczelni oraz instytucji kultury. Uczestnikami programu mogą być:

- osoby niesłyszące lub niedosłyszące, które posiadają orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, studiują lub uczą się na kursach przygotowawczych do egzaminów do szkół wyższych organizowanych przez uczelnie oraz zgłaszają potrzebę korzystania z usług tłumacza migowego lub konieczność zastosowania urządzeń wspomagających,
- osoby niedosłyszące, korzystające z dóbr kultury, w których decydującą rolę odgrywa przekaz słowny lub muzyczny.

W ramach programu przewiduje się finansowanie usług tłumacza migowego świadczącego usługi na rzecz uczestników programu oraz dofinansowanie zakupu i montażu urządzeń wspomagających dla uczestników programu.

Program realizowany jest w terenowych oddziałach PFRON.

- **JUNIOR**

(program aktywizacji zawodowej absolwentów niepełnosprawnych (w ramach programu aktywizacji zawodowej absolwentów PIERWSZA PRACA)

Celem programu jest umożliwienie wejścia w życie zawodowe (odbycie stażu, zdobycie zatrudnienia) młodym osobom niepełnosprawnym, które w okresie do upływu 12 miesięcy od dnia określonego w dyplomie lub świadectwie ukończenia szkoły, zaświadczeniu o ukończeniu kursu, albo w innym dokumencie uprawniającym do wykonywania zawodu, nie podjęły dalszej nauki i nie uzyskały zatrudnienia.

Program skierowany jest do osób z orzeczonym znacznym, umiarkowanym lub lekkim stopniem niepełnosprawności, będących bezrobotnymi absolwentami skierowanymi na staż zgodnie z warunkami określonymi w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001), w okresie do upływu 12 miesięcy od dnia określonego w dyplomie, świadectwie ukończenia szkoły lub zaświadczeniu o ukończeniu kursu.

Program realizuje Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych poprzez powiatowe urzędy pracy

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Al. Jana Pawła II nr 13

00-828 Warszawa

tel. centrala (0-22) 620-03-51

www.pfron.org.pl

infolinia 0-800 153 163

od poniedziałku do piątku w godz. pracy Oddziałów PFRON

Oddział Małopolski PFRON

Al. 29-go Listopada 130

31-406 Kraków

tel. (0-12) 415-91-19

SYSTEM ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

I. Orzekanie niepełnosprawności do celów pozarentowych

Orzeka się trzy **stopnie niepełnosprawności**:

- znaczny** – zalicza się do niego osobę:
- niezdolną do podjęcia zatrudnienia,
  - zdolną do wykonywania zatrudnienia w zakładzie pracy chronionej albo zakładzie aktywizacji zawodowej, wymagającą niezbędną, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,
- umiarkowany** – zalicza się do niego osobę o naruszonej sprawności organizmu, zdolną do wykonywania zatrudnienia na stanowisku pracy przystosowanym odpowiednio do potrzeb i możliwości wynikających z niepełnosprawności, wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, częściowej lub okresowej pomocy innej osoby w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,
- lekki** – zalicza się do niego osobę o naruszonej sprawności organizmu, zdolną do wykonywania zatrudnienia, nie wymagającą pomocy innej osoby w celu pełnienia ról społecznych.

Uzyskanie jednego z powyższych stopni niepełnosprawności pozwala korzystać z szeregu form pomocy, ulg i uprawnień takich jak np.:

- ulgi komunikacyjne, podatkowe, zwolnienia z opłat radiowo-telewizyjnych
- uczestnictwo w terapii zajęciowej
- możliwość odpowiedniego zatrudnienia (np. w zakładzie pracy chronionej czy zakładzie aktywności zawodowej), szkolenia, w tym specjalistycznego oraz nabycia przywilejów pracowniczych
- świadczenia pieniężnych z pomocy społecznej
- zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze
- zasiłek pielęgnacyjny
- korzystanie ze środowiskowego systemu wsparcia w samodzielnej egzystencji np. usługi opiekuńcze.

Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydaje **Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności**. Zespół orzeka na wniosek osoby zainteresowanej lub jego przedstawiciela ustawowego albo na wniosek ośrodka pomocy społecznej.

Wniosek o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności składa się do powiatowego zespołu (adres właściwego dla Twojego miejsca zamieszkania powiatowego zespołu znajdziesz na końcu niniejszego informatora).

Druk wniosku należy pobrać w Powiatowym Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Zawiera on, oprócz danych osobowych wnioskodawcy, określenie celu uzyskania orzeczenia jak również dane dot. sytuacji społecznej i zawodowej zainteresowanego. Do wniosku dołącza się również **dokumentację medyczną**, w tym zaświadczenie lekarskie zawierające opis stanu zdrowia, wydane przez lekarza, pod którego opieką znajduje się osoba zainteresowana, a także inne posiadane dokumenty, mogące mieć znaczenie w ustaleniu stopnia niepełnosprawności. Zaświadczenie lekarskie powinno być wydane nie wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku i zawierać rozpoznanie choroby zasadniczej i chorób współistniejących, a także wyniki badań diagnostycznych i konsultacji specjalistycznych potwierdzających rozpoznanie.

Zaliczenie do stopnia niepełnosprawności może być orzeczone na **stałe** lub **okresowo**. Orzeczenie zawiera ponadto oznaczoną symbolem przyczynę niepełnosprawności.

Symbole przyczyn niepełnosprawności:

01-U	upośledzenie umysłowe
02-P	choroby psychiczne
03-L	zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu
04-O	choroby narządu wzroku
05-R	upośledzenie narządu ruchu
06-E	epilepsja
07-S	choroby układu oddechowego i krążenia
08-T	choroby układu pokarmowego
09-M	choroby układu moczowo-płciowego
10-N	choroby neurologiczne
11-I	inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego

Od orzeczenia Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności przysługuje **odwołanie** do **Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności**, w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia, za pośrednictwem powiatowego zespołu, który wydał orzeczenie. Zaś od orzeczenia wydanego przez Wojewódzki Zespół przysługuje odwołanie do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w terminie 30 dni od dnia doręczenia orzeczenia za pośrednictwem wojewódzkiego zespołu, który wydał orzeczenie. Postępowanie w sprawach odwołań jest wolne od kosztów i opłat sądowych.

Zaliczenie do znacznego stopnia niepełnosprawności nie wyklucza możliwości podejmowania przez tę osobę zatrudnienia, także poza zakładem pracy chronionej lub zakładem aktywności zawodowej.

Wniosek o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności rozpatruje co najmniej dwuosobowy skład orzekający, zaś wniosek o wydanie orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień rozpatruje jednoosobowo lekarz – członek powiatowego zespołu.

Osoby niepełnosprawne, które posiadają ważne orzeczenia o zaliczeniu do jednej z grup inwalidzkich (orzeczenia Komisji ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia) lub niezdolności do pracy (orzeczenia ZUS) mogą się także od teraz starać o wydanie w trybie uproszczonym nowego rodzaju orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień. Od orzeczenia wydanego w ww. trybie nie przysługuje odwołanie.

Orzekanie o niepełnosprawności dzieci w wieku do 16 roku życia

Powiatowe Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności orzekają również o niepełnosprawności dzieci do lat 16 (bez określania stopnia niepełnosprawności), jeśli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną, której przewidywany czas trwania będzie dłuższy niż 12 miesięcy z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu oraz gdy istnieje konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

W przypadku starań o uzyskanie orzeczenia o niepełnosprawności dziecka w wieku do 16 roku życia obowiązuje taka sama procedura jak w przypadku wyżej opisanej procedury starań o uzyskanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

Legitymacja dokumentująca niepełnosprawność – w przypadku orzeczenia niepełnosprawności osoby, która nie ukończyła 16 roku życia oraz w przypadku orzeczenia o stopniu niepełnosprawności osoby, która ukończyła 16 rok życia starosta wystawia legitymację dokumentującą niepełnosprawność bądź stopień niepełnosprawności.

Zestawienie
stopień niepełnosprawności – orzeczenie o inwalidztwie lub niezdolności do pracy

Dawny system orzekania	Aktualny system orzekania		
Orzeczenie Komisji Lekarskiej ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia	Orzeczenie lekarza orzecznika ZUS	Orzeczenie powiatowego zespołu ds. orzekania o stopniu niepełnosprawności	Orzeczenia rentowe dla rolników ubezpieczonych w KRUS
I grupa inwalidzka	całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	znaczny stopień niepełnosprawności	Stać lub długotrwała niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, połączona z prawem do zasiłku pielęgnacyjnego
II grupa inwalidzka	całkowita niezdolność do pracy	umiarkowany stopień niepełnosprawności	Brak stopnia równoważnego
III grupa inwalidzka	częściowa niezdolność do pracy lub celowość przekwalifikowania zawodowego	lekki stopień niepełnosprawności	Stać lub długotrwała niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, bez prawa do zasiłku pielęgnacyjnego

Pomieszczenia, w których odbywają się posiedzenia składów orzekających, muszą być dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, tak aby mieli oni zapewniony do nich pełen dostęp.

II. Orzekanie o niezdolności do pracy do celów rentowych

Niezdolność do pracy do celów rentowych orzeka lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Aby uzyskać rentę z tytułu niezdolności do pracy należy złożyć stosowny **wniosek o rentę** we właściwym terenowo oddziale Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, który występuje z wnioskiem o wydanie orzeczenia *o niezdolności do pracy*. Orzeczenie lekarza orzecznika jest podstawą dla ZUS do wydania decyzji w sprawie świadczeń rentowych.

Orzeczenie *o niezdolności do pracy* wydawane jest przez lekarza orzecznika na podstawie bezpośredniego badania osoby ubiegającej się o świadczenie i na podstawie posiadanej dokumentacji. Przy ocenie *niezdolności do pracy* zarobkowej bierze się pod uwagę łącznie: stan zdrowia, sprawność organizmu, wiek, zawód, wykonywaną pracę, możliwości dalszego wykonywania pracy zarobkowej a także możliwości przywrócenia zdolności do pracy przez leczenie, rehabilitację lub przekwalifikowanie zawodowe.

Lekarz orzecznik kwalifikuje osobę jako:

- **całkowicie niezdolną do pracy oraz samodzielnej egzystencji** (osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy oraz stwierdzono u niej naruszenie sprawności organizmu w stopniu powodującym konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspakajaniu podstawowych potrzeb życiowych)
- **całkowicie niezdolną do pracy** (osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy)
- **częściowo niezdolną do pracy** (osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy, zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji)

Niezdolność do pracy orzekana jest jako **trwała** bądź **okresowa**.

Rodzaje i wysokości rent

Renta z tytułu	Wysokość renty
całkowitej niezdolności do pracy	<ul style="list-style-type: none"> • 24% kwoty bazowej • po 1,3% podstawy wymiaru za każdy rok okresów składkowych • po 0,7% podstawy wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych • po 0,7% podstawy wymiaru za każdy rok okresu brakującego do pełnych 25. lat stażu, przypadających od dnia zgłoszenia wniosku o rentę do dnia ukończenia przez wnioskodawcę 60 lat
całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji	<ul style="list-style-type: none"> • j.w. + dodatek pielęgnacyjny
renta szkoleniowa	<ul style="list-style-type: none"> • 75% podstawy wymiaru renty, nie mniej jednak niż najniższa wysokość renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy
częściowej niezdolności do pracy	<ul style="list-style-type: none"> • 75% renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy

Uregulowania dotyczące renty stałej i okresowej są obowiązujące do końca października 2005 r. **Od 1 listopada 2005 r.** wejdą w życie przepisy ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. nr 169, poz. 1412). Niezdolność do pracy będzie orzekana na okres nie dłuższy niż 5 lat, chyba że według wiedzy medycznej nie będzie rokowań odzyskania zdolności do pracy przed upływem tego okresu, wówczas niezdolność do pracy będzie orzekana na okres dłuższy niż 5 lat.

Od orzeczenia lekarza orzecznika ZUS nie przysługuje odwołanie. Na podstawie orzeczenia lekarza orzecznika, ZUS wydaje decyzję w sprawie świadczeń, do których prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy.

! Od 1 stycznia 2005 r. weszły w życie przepisy wprowadzające dwuinstancyjność w ostępowaniu orzecznicy. Organem orzekającym w I instancji jest lekarz orzecznik ZUS, na-

tomiast w II instancji orzekają komisje lekarskie ZUS. Od orzeczenia lekarza orzecznika ZUS osobie zainteresowanej przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu do komisji lekarskiej Zakładu w ciągu 14 dni od dnia doręczenia tego orzeczenia. Sprzeciw można wnieść za pośrednictwem jednostki organizacyjnej ZUS właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej. Prawo wniesienia sprzeciwu przysługuje od orzeczenia lekarza orzecznika wydanego po 31 grudnia 2004

Powyższe informacje związane z orzecznictwem rentowym dotyczą jedynie orzecznictwa prowadzonego przez lekarza orzecznika ZUS. Orzecznictwo rentowe prowadzą również: komisja lekarska Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) oraz komisje lekarskie podległe Ministerstwu Obrony Narodowej oraz Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i Administracji.

ZATRUDNIENIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Osoba niepełnosprawna szukająca zatrudnienia może zarejestrować się w Powiatowym (Grodzkim) Urzędzie Pracy jako poszukująca pracy lub bezrobotna.

Osoba niepełnosprawna zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu, ma prawo korzystać z usług lub instrumentów rynku pracy na zasadach określonych w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

I. Uprawnienia niepełnosprawnych pracowników

Czas pracy osoby niepełnosprawnej nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 40 tygodniowo, natomiast osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie może przekroczyć 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo.

Osoba niepełnosprawna nie może być zatrudniona w porze nocnej i w godzinach nadliczbowych. Wyjątek stanowią osoby zatrudnione przy pilnowaniu lub, gdy na wniosek osoby niepełnosprawnej, uprawniony lekarz wyrazi na to zgodę.

Stosowanie powyższych norm czasu pracy nie może powodować obniżenia wysokości wynagrodzenia.

Osoba niepełnosprawna ma prawo do **30 minutowej przerwy w pracy** na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek. Przerwa ta wliczana jest do czasu pracy.

Osobie zaliczonej do **znacznego lub umiarkowanego** stopnia niepełnosprawności przysługuje **dotatkowy urlop wypoczynkowy** w wymiarze 10 dni roboczych w roku kalendarzowym. Osoba taka ma również prawo do zwolnienia od pracy z zachowaniem prawa do wynagrodzenia w wymiarze **21 dni** roboczych w celu uczestniczenia, na wniosek lekarza, w turnusie rehabilitacyjnym. Gdy skorzysta z tego zwolnienia traci prawo do dodatkowego urlopu. Prawo do zwolnienia od pracy przysługuje również w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych, uzyskania lub naprawy sprzętu ortopedycznego, jeżeli te czynności nie mogą być wykonane poza godzinami pracy.

Osoby niepełnosprawne mogą znaleźć zatrudnienie na otwartym rynku pracy bądź w systemie pracy chronionej (zakłady pracy chronionej, zakłady aktywności zawodowej).

II. Wsparcie działalności gospodarczej lub rolniczej

Pożyczka na rozpoczęcie działalności gospodarczej albo rolniczej

Osoba niepełnosprawna może otrzymać ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) **pożyczkę na rozpoczęcie działalności gospodarczej albo rolniczej** lub **na jej wznowienie**, jeśli upłynęło co najmniej 6 miesięcy od daty wyrejestrowania poprzedniej działalności. Pożyczka może być udzielona tylko raz.

Zainteresowani uzyskaniem pożyczki powinni zgłosić się do stosownej instytucji – o to kto w danym powiecie prowadzi sprawy pożyczek należy pytać w starostwie lub Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.

Pożyczka może być udzielona na:

- działalność gospodarczą: wytwórczą, budowlaną, handlową i usługową
- rolniczą lub jej rozszerzenie o rodzaj/profil dotychczas nie prowadzony
- na prowadzenie działów specjalnych produkcji rolnej.

Kwota pożyczki nie może przekroczyć wysokości trzydziestokrotnego przeciętnego wynagrodzenia i udzielana jest na okres 48 miesięcy. Oprocentowanie pożyczki wynosi 5 % udzielonej kwoty. Pożyczka zabezpieczana jest w formie weksla oraz w formie poręczenia, więc wymagana jest także pisemna zgoda małżonków poręczycieli.

Pożyczkę może otrzymać osoba niepełnosprawna, która jest zarejestrowana w urzędzie pracy, nie korzystała z pożyczki udzielonej z Funduszu Pracy oraz zdolna jest do prowadzenia planowanej działalności gospodarczej lub rolniczej, co potwierdza lekarz.

Pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej ze środków PFRON, na wniosek zainteresowanego, **udziela starosta**.

W tym celu należy złożyć **wniosek**, który m.in. określa: kwotę wnioskowanej pożyczki, rodzaj zamierzonej działalności, kalkulację wydatków, szczegółową specyfikację zakupów w ramach wnioskowanej pożyczki, przewidywane koszty i dochody prowadzenia działalności.

Przy ocenie wniosku bierze się pod uwagę ocenę ekonomiczno-finansową planowanego przedsięwzięcia, przygotowanie merytoryczne wnioskodawcy do prowadzenia działalności, zapotrzebowanie na lokalnym rynku na dane usługi lub towary, ocenę czy stan zdrowia wnioskodawcy umożliwi prowadzenie planowanej działalności.

Starosta o przyznaniu bądź odmowie przyznania pożyczki powiadamia wnioskodawcę w formie pisemnej w terminie nie przekraczającym 30 dni od dnia złożenia wniosku i innych niezbędnych dokumentów.

Po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku zawierana jest **umowa pożyczki** (cywilno-prawna). Przy rozliczaniu pożyczkobiorcy z wykorzystania pożyczki brane są pod uwagę wyłącznie faktury, rachunki umowy kupna-sprzedaży wystawione po dniu podpisania umowy pożyczki. Przez cały okres trwania umowy kontrolowany jest przebieg jej realizacji.

Umowa przewiduje jej **wypowiedzenie** w przypadku niedotrzymania nawet jednego z warunków umowy. Zwrot nie spłaconej pożyczki powinien nastąpić w terminie nie dłuższym niż 90 dni od daty wypowiedzenia umowy:

- wraz z należnymi odsetkami w przypadkach niezawinionych przez pożyczkobiorcę,
- wraz z odsetkami od udzielonej kwoty, w przypadkach gdy pożyczkodawca stwierdza niewłaściwe realizowanie umowy z winy pożyczkobiorcy, zwłaszcza przeznaczenie jej na inne cele.

Na wniosek pożyczkobiorcy, pożyczka może podlegać **umorzeniu** do wysokości 50%, pod warunkiem, że:

- działalność była prowadzona przez okres co najmniej 24 miesiące,
- terminowo spłacana wraz z oprocentowaniem (co do dnia – zgodnie z planem spłat stanowiącym integralną część umowy),
- wykorzystana zgodnie z umową,
- pożyczkobiorca umożliwiał pożyczkodawcy w czasie trwania umowy kontrolę prawidłowości jej realizacji,
- pożyczkobiorca dotrzymał pozostałych warunków zawartych w umowie.

W przypadku szczególnie uzasadnionym trudną sytuacją materialną lub losową dłużnika, starosta, na wniosek dłużnika może odroczyć termin spłaty pożyczki, rozłożyć jej spłatę na raty lub umorzyć spłatę w części albo w całości, jeżeli pożyczka stała się wymagalna.

Dofinansowanie oprocentowania kredytu bankowego

Osoba niepełnosprawna prowadząca działalność gospodarczą albo własne lub dzierżawione gospodarstwo rolne może otrzymać ze środków PFRON **dofinansowanie** do wysokości 50% **oprocentowania kredytu bankowego** zaciągniętego na kontynuowanie tej działalności, jeżeli:

- a) nie korzystała z pożyczki, o której mowa powyżej, lub
- b) taka pożyczka została spłacona albo w całości umorzona.

Dofinansowanie następuje na podstawie umowy zawartej pomiędzy osobą niepełnosprawną a starostą.

O dofinansowanie może ubiegać się osoba niepełnosprawna, która min.:

- posiada orzeczenie o niepełnosprawności, które będzie ważne w trakcie trwania umowy o dofinansowanie,
- prowadzi działalność gospodarczą albo własne lub dzierżawione gospodarstwo rolne od co najmniej jednego roku od daty złożenia wniosku.

III. Szczególne obowiązki i uprawnienia pracodawców w związku z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych.

Pracodawca zatrudniający co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy jest **obowiązany dokonywać miesięcznych wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych** w wysokości kwoty stanowiącej iloczyn 40,65% przeciętnego wynagrodzenia i liczby pracowników odpowiadającej różnicy między zatrudnieniem zapewniającym osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości 6% a rzeczywistym zatrudnieniem osób niepełnosprawnych.

Z powyższych wpłat zwolnieni są pracodawcy, u których wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi co najmniej 6%, a także pracodawcy prowadzący zakład pracy będący w likwidacji albo których upadłość ogłoszono.

Wskaźnik ten jest inny dla państwowych i samorządowych jednostek organizacyjnych, a także instytucji kultury oraz państwowych i niepaństwowych szkół różnego stopnia.

W zakładach pracy zatrudniających mniej niż 25 osób, w przeliczeniu na pełny etat, w stosunku do zatrudnionych osób niepełnosprawnych, zaliczonych do znacznego lub umiarko-

wanego stopnia niepełnosprawności część kosztów osobowych pracodawcy, odpowiadającą należnej składce na ubezpieczenie emerytalne od pracodawcy, finansuje budżet państwa.

Po wejściu Polski do Unii Europejskiej możliwe jest stosowanie pomocy publicznej dla przedsiębiorców zatrudniających osoby niepełnosprawne, a także dla osób niepełnosprawnych rozpoczynających i kontynuujących działalność gospodarczą.

Przypadki gdy pracodawca nie przestrzega przepisów prawa pracy, które obejmuje również przepisy dotyczące zatrudniania osób niepełnosprawnych, należy zgłaszać w Państwowej Inspekcji Pracy.

IV. Szkolenie i przekwalifikowanie osób niepełnosprawnych

Osoby niepełnosprawne mogą ubiegać się o **dofinansowanie szkolenia lub przekwalifikowania**. Osoby podlegające szkoleniu muszą być zarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotne lub poszukujące pracy i nie mogą pozostawać w zatrudnieniu. Szkolenie ma na celu zwiększenie szans na uzyskanie zatrudnienia, podwyższenie dotychczasowych kwalifikacji zawodowych lub zwiększenie aktywności zawodowej, a w szczególności w razie:

- braku kwalifikacji zawodowych,
- konieczności zmiany kwalifikacji z związku z brakiem propozycji odpowiedniego zatrudnienia,
- utraty zdolności do pracy w dotychczas wykonywanym zawodzie.

Szkoleniem mogą być objęte również osoby niepełnosprawne będące w okresie wypowiedzenia umowy o pracę z przyczyn dotyczących pracodawcy.

Kierownik powiatowego urzędu pracy kieruje osobę niepełnosprawną na szkolenie z własnej inicjatywy lub na podstawie orzeczenia właściwego organu lub wskazane przez tę osobę. Szkolenie może być także prowadzone przez pracodawcę.

ULGI PODATKOWE PRZYSŁUGUJĄCE W 2005 ROKU Z TYTUŁU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000r. Nr 14, poz. 176 z późn. zm.), zwanej dalej ustawą, ulgi w podatku dochodowym przysługują:

- podatnikowi będącemu osobą niepełnosprawną lub
- podatnikowi, na którego utrzymaniu pozostają takie osoby niepełnosprawne (współmałżonek, dzieci własne i przysposobione, dzieci obce przyjęte na wychowanie, pasierbowie, rodzice, rodzice współmałżonka, rodzeństwo, ojczym, macocha, zięciowie i synowie), jeżeli w roku podatkowym dochody tych osób niepełnosprawnych nie przekraczają kwoty 9.120 zł. W przeciwnym wypadku ulgi przysługują podatnikowi będącemu osobą niepełnosprawną. Jeśli więc osoba niepełnosprawna pozostająca na utrzymaniu podatnika osiąga dochody, należy dokonać wstępnego oszacowania jaki dochód w całym roku podatkowym może ona uzyskać. Rachunki muszą być bowiem wystawione na osobę, która będzie odliczała określone wydatki.

Podstawowym warunkiem odliczenia wydatków jest posiadanie przez osobę niepełnosprawną, której dotyczy wydatek:

- orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, lub
- decyzji przyznającej rentę z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, rentę szkoleniową albo rentę socjalną,

Odliczenia od dochodu

Lp.	Rodzaj wydatku	Limit odliczeń	Uwaga
1.	Wydatki na zakup leków, których stosowanie zalecił lekarz specjalista	Nadwyżka wydatków ponad 100 zł miesięcznie	Warunkiem skorzystania z ulgi jest posiadanie przez podatnika dokumentów stwierdzających poniesienie wydatków (faktury VAT lub rachunku).
2.	Opłacenie przewodników osób niewidomych I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy inwalidztwa	Do 2.280 zł – limit roczny	Nie ma potrzeby dokumentowania poniesionych wydatków
3.	Utrzymanie przez osoby niewidome, o których mowa w pkt 2, psa przewodnika	Do 2.280 zł – limit roczny	Nie ma potrzeby dokumentowania poniesionych wydatków

4.	Używanie samochodu osobowego, stanowiącego własność (współwłasność) osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę niepełnosprawną zaliczoną do I lub II grupy inwalidztwa albo dzieci niepełnosprawne, które nie ukończyły 16 roku życia, dla potrzeb związanych z koniecznym przewozem na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne	Do 2.280 zł – limit roczny	niektóre urzędy skarbowe żądają przedstawienia dokumentów poświadczających korzystanie z takich zabiegów
----	---	----------------------------	--

Inne wydatki rehabilitacyjne, które można odliczyć od dochodu. Są to wydatki poniesione na:

- adaptację i wyposażenie mieszkań oraz budynków mieszkalnych stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- przystosowanie pojazdów mechanicznych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- zakup i naprawę indywidualnego sprzętu, urządzeń i narzędzi technicznych niezbędnych w rehabilitacji oraz ułatwiających wykonywanie czynności życiowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, z wyjątkiem sprzętu gospodarstwa domowego,
- zakup wydawnictw i materiałów (pomocy) szkoleniowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- odpłatność za pobyt na turnusie rehabilitacyjnym,
- odpłatność za pobyt na leczeniu w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, za pobyt w zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych oraz odpłatność za zabiegi rehabilitacyjne,
- opiekę pielęgniarską w domu nad osobą niepełnosprawną w okresie przewlekłej choroby uniemożliwiającej poruszanie się oraz usługi opiekuńcze świadczone dla osób niepełnosprawnych zaliczonych do I grupy inwalidztwa,
- opłacenie tłumacza języka migowego,
- kolonie i obozy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25 roku życia,
- leki – w wysokości stanowiącej różnicę pomiędzy faktycznie poniesionymi wydatkami w danym miesiącu a ustaloną co roku kwotą, jeśli lekarz specjalista stwierdzi, że osoba niepełnosprawna powinna stosować określone leki (stale lub czasowo),
- odpłatny, konieczny przewóz karetką transportu sanitarnego na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa, oraz dzieci niepełnosprawnych do lat 16 – również innymi środkami transportu niż karetka transportu sanitarnego,
- odpłatne przejazdy środkami transportu publicznego związane z pobytem na turnusie rehabilitacyjnym, w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, w zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych lub na koloniach i obozach dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25 roku życia.

Nie można odliczyć jednak tych wydatków na cele rehabilitacyjne, które zostały sfinansowane (dofinansowane) ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych albo zostały zwrócone podatnikowi w jakiegokolwiek formie. Jeśli wydatki były tylko częściowo finansowane z powyższych funduszy czy środków, odliczeniu podlega różnica pomiędzy poniesionymi wydatkami a kwotą sfinansowaną czy zwróconą z jakichkolwiek innych środków. Można więc odliczyć tylko te wydatki, które podatnik pokrył z własnych dochodów,

W razie wątpliwości przy wypełnianiu deklaracji warto poprosić o wyjaśnienie w informacji urzędu skarbowego. Można też udać się do doradcy podatkowego, ale jest to usługa płatna.

Skala podatkowa na 2005 rok

(zgodna z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lutego 2005 r. sygn. akt K 48/04) (Dz. U. Nr 30, poz. 262)

Podstaw obliczenia podatku w złotych		Podatek wynosi
ponad	do	
	37.024	19% minus kwota zmniejszająca podatek 530 zł 08 gr
37.024	74.048	6.504 zł 48 gr + 30% nadwyżkiponad 37.024 zł
74.048		17.611 zł 68 gr + 40% nadwyżkiponad 74.048 zł

Roczny dochód niepowodujący obowiązku zapłaty podatku wynosi 2.790 zł.

Podatek płacimy od **dochodu**, który osiągnęliśmy w danym roku.

Dochód = przychód – koszty uzyskania przychodu.

Uwaga:

1. Owdowiali małżonkowie mają prawo do wspólnego rozliczenia dochodów małżonków. Wniosek o łączne opodatkowanie dochodów może złożyć także podatnik, którego małżonek zmarł w trakcie roku podatkowego oraz podatnik, którego małżonek zmarł po zakończeniu roku podatkowego, za który jest składane zeznanie podatkowe, ale przed jego złożeniem.
2. Istnieje możliwość skorzystania z ulgi na Internet, czyli odliczenia od podstawy opodatkowania wydatków poniesionych z tytułu użytkowania sieci Internet w wysokości nieprzekraczającej 760 zł rocznie.
3. Osoby, które w terminie od dnia 1 maja 2005 r. do dnia złożenia zeznania za 2005 r., nie dłużej jednak niż do dnia 30 kwietnia 2006r. dokonały wpłaty na rzecz organizacji pożytku publicznego działającej na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego, mogą pomniejszyć podatek dochodowy wynikający z zeznania o kwotę dokonanej wpłaty, jednak nie więcej niż o kwotę stanowiącą 1% należnego podatku.

TRANSPORT

I. Ułatwienia w ruchu drogowym

Niepełnosprawny kierowca, kierujący pojazdem samochodowym oznaczonym kartą parkingową, może nie stosować się do następujących znaków drogowych zakazu ruchu lub postoju:

1. „zakaz ruchu w obu kierunkach” (B-1),
2. „zakaz wjazdu pojazdów silnikowych, z wyjątkiem motocykli jednośladowych” (B-3),
3. „zakaz wjazdu autobusów” (B-3a),
4. „zakaz wjazdu motocykli” (B-4),
5. „zakaz wjazdu motorowerów” (B-10),
6. „zakaz postoju” (B-35) – dopuszczalny czas postoju dłuższy niż 1 minuta jest wskazany na znaku albo na umieszczonej pod nim tabliczce,
7. „zakaz postoju w dni nieparzyste” (B-37),
8. „zakaz postoju w dni parzyste” (B-38),
9. „strefa ograniczonego postoju” (B-39).

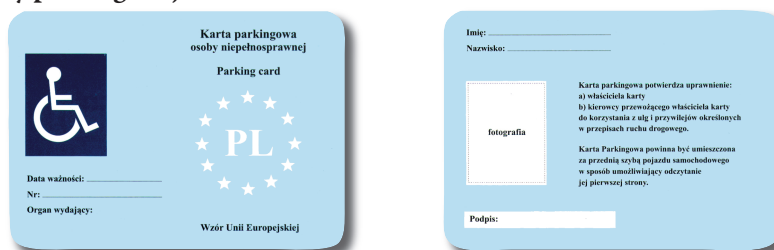
Uprawnienie to przysługuje również kierującemu pojazdem, przewoźcemu osobę o obniżonej sprawności ruchowej oraz pracownikom placówek zajmujących się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób niepełnosprawnych pozostających pod opieką tych placówek.

Kartę parkingową osobie niepełnosprawnej o obniżonej sprawności ruchowej wydaje starosta (o szczegóły pytaj w Starostwie Powiatowym). Za jej wydanie pobierana jest opłata (obecnie w wysokości 25 zł). Karta parkingowa wydawana jest na podstawie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności znacznym, umiarkowanym lub lekkim o przyczynie niepełnosprawności z kodu R lub N (bądź odpowiednio: orzeczenia o zaliczeniu do grupy inwalidzkiej lub o niezdolności do pracy).

Wzór karty określa rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 30 marca 2004r. w sprawie wzorów kart parkingowych dla osób niepełnosprawnych i placówek zajmujących się opieką, rehabilitacją lub edukacją tych osób (Dz. U. Nr 67, poz. 616).

Wzór karty parkingowej jest wspólny dla wszystkich krajów członkowskich Unii Europejskiej.

Wzór karty parkingowej:

Opis karty:

- wymiar: 148 mm x 106 mm
- kolor: jasnoniebieski, napisy w kolorze czarnym
- emblemat barwy ciemnoniebieskiej z międzynarodowym symbolem wózka inwalidzkiego barwy białej, o wymiarach 35 mm x 45 mm
- fotografia o wymiarach: 3,5 cm x 4,5 cm.

Karta parkingowa powinna być umieszczona za przednią szybą pojazdu samochodowego w sposób umożliwiający odczytanie jej pierwszej strony(z symbolem wózka inwalidzkiego).

Miejsca parkingowe, przeznaczone dla pojazdów przewożących lub kierowanych przez osoby niepełnosprawne mające trudności w poruszaniu się, oznaczone są znakiem D-18 „parking” i umieszczoną pod nim tabliczką T-29. Podobne znaczenia ma poziomy znak P-24 „miejsce dla pojazdu osoby niepełnosprawnej”, malowany białą farbą na kopertach.

D-18

T-29

P-24

II. Ulgi w PKP i PKS

Osobom niepełnosprawnym przysługują **ulgi w podróży środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego (PKP) i autobusowego (PKS):**

Lp.	Uprawnieni	Przejazdy PKP	Przejazdy PKS	Uwagi
1.	Dzieci do lat 4	100% – ulga pociągi osobowe, pociągi ekspresowe, IC, EC	100% ulga autobusy zwykłe i przyspieszone	Jeżeli dziecko korzysta z oddzielnego miejsca do siedzenia to ulga wynosi 78%
2.	Przewodnik lub opiekun towarzyszący w podróży osobie niewidomej albo osobie niezdolnej do samodzielnej egzystencji opiekun – 18 lat przewodnik – 13 lat lub pies przewodnik	95% – ulga pociągi osobowe, pociągi ekspresowe, IC, EC	95% – ulga autobusy zwykłe, przyspieszone i pociągi pociągów	
3.	Dzieci i młodzież dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne	78% – ulga pociągi osobowe, pociągi ekspresowe, IC, EC	78% – ulga autobusy zwykłe, przyspieszone i pociągi pociągów	Wyłącznie w ramach przejazdów celowych (dotyczy także biletów miesięcznych imiennych)
4.	Rodzice lub opiekunowie dzieci i młodzieży dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawnej	78% – ulga pociągi osobowe, pociągi ekspresowe, IC, EC	78% – ulga autobusy zwykłe, przyspieszone i pociągi pociągów	Tylko jedno z rodziców lub opiekun na przejazdy celowe

5.	Osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji	49% – ulga pociągi osobowe; 37% – ulga pociągi pociągów pospiesznych i ekspresowych, IC, EC	49% – ulga autobusy zwykłe; 37% – ulga autobusy przyspieszone i pospieszne	
6.	Osoby niewidome, które nie są uznane za osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji	37% – ulga pociągi: osobowe, pospieszne i ekspresowe, IC, EC	37% – ulga autobusy zwykłe, przyspieszone i pospieszne	dotyczy także biletów miesięcznych imiennych

Ulgi PKP przysługują w wagonach 2 klasy, do przejazdu w klasie 1 obowiązuje dopłata w wysokości stanowiącej różnicę między należnością za pełnopłatny przejazd w klasie 1 a należnością za pełnopłatny przejazd w klasie 2.

Za osobę niezdolną do samodzielnej egzystencji należy rozumieć osoby całkowicie niezdolne do pracy oraz niezdolne do samodzielnej egzystencji albo posiadające znaczny stopień niepełnosprawności bądź inwalidów I grupy, jeżeli orzeczenie o zaliczeniu do I grupy inwalidzkiej nie utraciło mocy.

Dzieci i młodzież dotknięta inwalidztwem lub niepełnosprawnością to dzieci i młodzież dotknięta inwalidztwem lub niepełnosprawne do ukończenia 24 roku życia oraz studenci dotknięci inwalidztwem lub niepełnosprawni do ukończenia 26 roku życia.

Za opiekuna lub przewodnika osoby niepełnosprawnej uważa się jedną osobę pełnoletnią; w przypadku przewodnika osoby niewidomej osobę, która ukończyła 13 lat albo psa – przewodnika.

Dokumenty poświadczające uprawnienia

1. Dla dziecka w wieku powyżej 4 lat do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej:
  - a. dokument stwierdzający wiek dziecka,
  - b. zaświadczenie o odroczeniu spełniania obowiązku szkolnego, wydane przez dyrektora publicznej szkoły podstawowej,
  - c. legitymacja przedszkolna dla dziecka niepełnosprawnego.
2. Dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji:
  - a. wypis z treści orzeczenia komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, stwierdzający zaliczenie do I grupy inwalidów;
  - b. wypis z treści orzeczenia wojskowej komisji albo komisji lekarskiej podległej Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, stwierdzający zaliczenie do I grupy inwalidów;
  - c. wypis z treści orzeczenia lekarza orzecznika ZUS, stwierdzający całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji;

- d. zaświadczenie ZUS, stwierdzające zaliczenie wyrokiem sądu do I grupy inwalidów bądź uznanie niezdolności do samodzielnej egzystencji;
- e. wypis z treści orzeczenia lekarza rzeczoznawcy Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS), stwierdzający niezdolność do samodzielnej egzystencji;
- f. wypis z treści orzeczenia komisji KRUS, stwierdzający niezdolność do samodzielnej egzystencji;
- g. zaświadczenie KRUS, stwierdzające zaliczenie wyrokiem sądu do I grupy inwalidów bądź uznanie niezdolności do samodzielnej egzystencji;
- h. legitymacja emeryta – rencisty wojskowego z wpisem właściwego organu emerytalnego o zaliczeniu do I grupy inwalidów;
- i. legitymacja emeryta – rencisty policyjnego z wpisem właściwego organu emerytalnego o zaliczeniu do I grupy inwalidów;
- j. legitymacja osoby niepełnosprawnej, stwierdzająca znaczny stopień niepełnosprawności, wystawiona przez uprawniony organ.

powyższe dokumenty okazuje się wraz dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej.

3. Dla opiekuna lub przewodnika towarzyszącego w podróży osobie niezdolnej do samodzielnej egzystencji – jeden z dokumentów osoby niezdolnej do samodzielnej egzystencji.
4. Dla osób niewidomych, niebędących osobami niezdolnymi do samodzielnej egzystencji to dokumenty, o których mowa w pkt 2 – stwierdzające niezdolność do pracy, inwalidztwo albo niepełnosprawność z powodu stanu narządu wzroku.
5. Dla przewodnika lub opiekuna towarzyszącego w podróży osobie niewidomej albo dla psa – przewodnika – jeden z dokumentów osoby niewidomej, o których mowa w pkt 4.
6. Dla dzieci i młodzieży dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnych do korzystania z ulgi 78% są:
  - a. dla dzieci i młodzieży uczęszczających do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej albo ośrodka lub placówki o charakterze oświatowym:
    - legitymacja przedszkolna dla dziecka niepełnosprawnego,
    - legitymacja szkolna dla uczniów dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnością,
    - legitymacja szkolna albo studencka wraz z jednym z dokumentów wymienionych w pkt 7.
  - b. dla dzieci i młodzieży nieuczęszczającej do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej albo ośrodka lub placówki o charakterze oświatowym:
    - legitymacja osoby niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16 roku życia,
    - legitymacja osoby niepełnosprawnej,
    - wypis z treści orzeczenia komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, stwierdzający zaliczenie do jednej z grup inwalidów,
    - wypis z treści orzeczenia lekarza orzecznika ZUS, stwierdzający częściową niezdolność do pracy, całkowitą niezdolność do pracy albo całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji.
7. Przy przejazdach do i z jednostek udzielających świadczeń zdrowotnych albo pomoc społecznej bądź organizujących turnusy rehabilitacyjne, wraz z jednym z dokumentów, o któ-

rych mowa w pkt 6a, wymagane jest zaświadczenie (zawiadomienie, skierowanie) określające odpowiednio: termin i miejsce badania, leczenia, konsultacji, zajęć rehabilitacyjnych, zajęć terapeutycznych albo pobytu w ośrodku wsparcia, domu pomocy społecznej lub turnusie rehabilitacyjnym bądź potwierdzenie stawienia się na badania, konsultacje, zajęcia rehabilitacyjne, zajęcia terapeutyczne.

8. Dla rodzica lub opiekuna dzieci i młodzieży dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnością do korzystania z ulgi 78% są dokumenty dziecka jeżeli przejazd odbywa się wraz z dzieckiem lub zaświadczenie wydane przez przedszkole, szkołę, szkołę wyższą, ośrodek lub placówkę o charakterze oświatowym albo placówkę opiekuńczo wychowawczą albo zaświadczenie, o którym mowa w pkt 7.
  9. Dla emerytów i rencistów oraz ich współmałżonków, na których pobierane są zasiłki rodzinne – zaświadczenia wydane przez:
    - a. terenowe jednostki Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów;
    - b. regionalne komisje emerytów i rencistów NSZZ „Solidarność”;
    - c. Niezależny Krajowy Związek Zawodowy w Polsce „Solidarność Weteranów Pracy”;
    - d. Zarząd Gł. i oddziały terenowe Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów „Solidarność – 80”;
    - e. Wojewódzkie i regionalne rady weteranów pracy Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych;
    - f. Niezależny Związek Przyszłych i Obecnych Emerytów i Rencistów „Weterani pracy”;
    - g. Oddziały wojewódzkie Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów Resortu Spraw Wewnętrznych;
    - h. Zarządy i koła Związku Byłych Żołnierzy Zawodowych i Oficerów Rezerwy Wojska Polskiego;
    - i. Okręgowe sekcje emerytów i rencistów Związku Nauczycielstwa Polskiego;
    - j. Związek Zawodowy Pracowników Najwyższej Izby Kontroli;
    - k. Komisje Krajową i zarządy regionalne Chrześcijańskiego Związku Zawodowego „Solidarność” im. Księdza Jerzego Popiełuszki;
    - l. Zarządy wojewódzkie Związku Emerytów i Rencistów Pożarnictwa Rzeczypospolitej Polskiej;
    - m. Oddziały wojewódzkie Związku Żołnierzy Ludowego Wojska Polskiego;
    - n. Terenowe jednostki Krajowego Związku Emerytów i Rencistów Służby Więziennej
- dla osób należących i nie należących do tych organizacji.

III. Ulgi w komunikacji miejskiej w Krakowie

UPRAWNIENI do BEZPŁATNYCH przejazdów na wszystkich liniach

Osoby uprawnione	Dokument poświadczający uprawnienie
Inwalidzi wojenni i wojskowi	Książka inwalidy wojennego/wojskowego lub legitymacja osoby represjonowanej
Przewodnicy towarzyszący inwalidom wojennym i wojskowym zaliczonym do I grupy inwalidzkiej	Oświadczenie inwalidy wojennego

osoby, które ukończyły 70 lat życia	Dokument stwierdzający tożsamość i wiek pasażera
Osoby dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne z orzeczeniem określającym znaczny stopień niepełnosprawności lub całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji (dawna I grupa inwalidzka) wraz z OPIEKUNEM towarzyszącym im w pojeździe (uprawnienie nie dotyczy osób z orzeczeniem KRUS)	Roczny bilet imienny wydany przez MPK SA na podstawie legitymacji osoby niepełnosprawnej wydanej przez Zespół ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności z określeniem znacznego stopnia niepełnosprawności. Legitymacja rencisty z wpisem o całkowitej niezdolności do pracy oraz samodzielnej egzystencji wraz z dokumentem potwierdzającym tożsamość pasażera. Dowodu osobistego z wpisem o I grupie inwalidzkiej
Niewidomi wraz z przewodnikiem towarzyszącym im w pojeździe	Roczny bilet wydany przez MPK SA na podstawie legitymacji wydanej przez Polski Związek Niewidomych.
Inwalidzi lub osoby niepełnosprawne z narządu ruchu kończyn dolnych z orzeczeniem ustalającym umiarkowany stopień niepełnosprawności lub całkowitą niezdolność do pracy (dawna II grupa inwalidzka)	Legitymacja wydana przez Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa
Dzieci niesłyszące do 16 roku życia	Legitymacja wydana przez Wydział Świadczeń Socjalnych Urzędu Miasta Krakowa
Osoby dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne z niedorozwojem umysłowym z orzeczeniem określającym umiarkowany stopień niepełnosprawności	Legitymacja wydana przez Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa
DZIECI do 16 roku życia, dotknięte niepełnosprawnością ruchową lub umysłową wraz z towarzyszącym w pojeździe opiekunem	Legitymacja wydana przez Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa
Dzieci niepełnosprawne uczęszczające do oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych lub przedszkolach oraz uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych uczęszczający do szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych i policealnych wraz z opiekunem, który podróżuje:- z uprawnionym, po uprawnionego lub po odwiezieniu uprawnionego- wyłącznie na trasie od miejsca zamieszkania do placówki oświatowej i z powrotem	Dla uprawnionego ważna legitymacja wydana według wzoru określonego przez MENiS o symbolach MENiS-II/181/2 i MENiS-II/182/2, a dla opiekuna zaświadczenie wydane przez placówkę oświatową określające trasę przejazdu

Uwaga: na liniach strefowych poza granicami miasta do przejazdów bezpłatnych uprawnieni są jedynie:

- inwalidzi wojenni i wojskowi
- przewodnicy towarzyszący inwalidom wojennym zaliczonym do I grupy inwalidzkiej a na terenie określonej gminy również osoby którym dana gmina takie uprawnienia przyznała.

**UPRAWNIENI do ULGOWYCH przejazdów
na wszystkich liniach dziennych**

Osoby uprawnione	Dokument poświadczający uprawnienie
Osoby dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne z narządu słuchu	Legitymacja wydana przez Polski Związek Głuchych
Emeryci	Legitymacja emeryta wraz z dokumentem potwierdzającym tożsamość pasażera
Osoby dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne z orzeczeniem określającym umiarkowany stopień niepełnosprawności lub całkowitą niezdolność do pracy – dawna II grupa inwalidzka (uprawnienie nie dotyczy osób z orzeczeniem wydanym przez KRUS)	Legitymacja osoby niepełnosprawnej wydana przez Zespół ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności z określeniem umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Legitymacja rencisty lub orzeczenie Orzecznika ZUS-u z określeniem całkowitej niezdolności do pracy wraz z dokumentem potwierdzającym tożsamość pasażera.
Dzieci niepełnosprawne uczęszczające do oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych lub przedszkolach oraz uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych uczęszczający do szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych i policealnych wraz z opiekunem.	Legitymacja wydana wg wzoru określonego przez MENiS o symbolach MENiS-II/181/2 i MENiS-II/182/2, a dla opiekuna zaświadczenie wydane przez placówkę oświatową określające trasę przejazdu

ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodu:

- ubóstwa;
- sieroctwa;
- bezdomności;
- bezrobocia;
- niepełnosprawności;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- przemocy w rodzinie;
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówkę opiekuńczo-wychowawczą;
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- alkoholizmu lub narkomanii;
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają **kryterium dochodowego**, przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednej z w/w okoliczności.

- dla osoby samotnie gospodarującej – dochód nie przekraczający kwoty 461 zł
- dla osoby w rodzinie – dochód nie przekraczający kwoty 316 zł na osobę

Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć kwoty uprawniające do zasiłków okresowego i celowego.

Kryteria dochodowe podlegają weryfikacji co 3 lata, z uwzględnieniem wyniku badań prognozy interwencji socjalnej. Badania prognozy interwencji socjalnej dokonuje Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.

Nie wszystkie świadczenia z pomocy społecznej wymagają spełnienia przez świadczeniobiorcę podanego powyżej kryterium dochodowego – również osoby, których dochód jest wyższy niż określony powyżej, będąc w szczególnie trudnej sytuacji, mogą ubiegać się o pomoc.

I. Świadczenia pieniężne

zasiłek stały – może być przyznany:

- pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Kwota zasiłku nie może być niższa niż 30 zł i wyższa niż 418 zł.

W przypadku zbiegu uprawnień do zasiłku stałego i renty socjalnej zasiłek stały nie przysługuje.

zasiłek okresowy – może być przyznany osobom i rodzinom, jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód rodziny nie przekracza kryterium dochodowego osoby lub rodziny, ze względu na:

- na długotrwałą chorobę
- niepełnosprawność
- bezrobocie
- możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego

Kwota zasiłku nie może być niższa niż 20 zł i wyższa niż 418 zł. Okres, na jaki jest przyznawany zasiłek okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy.

zasiłek celowy – może zostać przyznany w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów:

- zakupu żywności
- leków i leczenia
- opału, odzieży
- niezbędnych przedmiotów użytku domowego
- drobnych remontów i napraw w mieszkaniu
- kosztów pogrzebu.

Osobom bezdomnym i innym osobom niemającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne. Zasiłek celowy może być przyznany w formie biletu kredytowanego. Zasiłek celowy może także zostać przyznany osobie lub rodzinie, która poniosła starty z wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej – niezależnie od dochodu.

specjalny zasiłek celowy – w szczególnie uzasadnionych przypadkach może zostać przyznany osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe. Wysokość zasiłku nie może przekraczać odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny. Zasiłek ten nie podlega zwrotowi.

zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie – pomoc może zostać udzielona osobie lub rodzinie w formie pieniężnej lub rzeczowej. Pomoc w formie pieniężnej może być przyznana w formie jednorazowego zasiłku celowego lub nieoprocentowanej pożyczki. Warunki udzielenia i spłaty pożyczki oraz jej zabezpieczenie określa się w umowie z gminą.

II. Świadczenia niepieniężne

opłacenie składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe – przysługuje:

- osobie, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem, jeżeli dochód na osobę w rodzinie osoby opiekującej się nie przekracza 150 % kwoty

kryterium dochodowego na osobę w rodzinie i osoba opiekująca się nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów lub nie otrzymuje emerytury albo renty. Dotyczy to również osób, które w związku z koniecznością sprawowania opieki pozostają na bezpłatnym urlopie.

Konieczność sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad wyżej wymienionymi osobami stwierdza lekarz ubezpieczenia zdrowotnego w zaświadczeniu wydanym nie wcześniej niż na 14 dni przed złożeniem wniosku o przyznanie świadczenia.

Składka na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w wysokości określonej przepisami o systemie ubezpieczeń społecznych jest opłacana przez okres sprawowania opieki.

Składka na ubezpieczenia emerytalne i rentowe nie przysługuje osobie, która w dniu złożenia wniosku o przyznanie świadczenia:

- ukończyła 50 lat i nie posiada okresu ubezpieczenia (składkowego i nieskładkowego) wynoszącego co najmniej 10 lat
- posiada okres ubezpieczenia (składkowy i nieskładkowy) wynoszący 20 lat w przypadku kobiet i 25 lat w przypadku mężczyzn.

pomoc rzeczowa na ekonomiczne usamodzielnienie – pomoc w formie rzeczowej następuje przez udostępnienie na podstawie umowy użyczenia maszyn i narzędzi pracy stwarzających możliwość zorganizowania własnego warsztatu pracy oraz urządzeń ułatwiających pracę niepełnosprawnym.

praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym bez względu na osiągnięty dochód. Praca socjalna prowadzona jest:

- z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej
- ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności.

Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny.

poradnictwo specjalistyczne – w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.

- poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów.
- poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii.
- poradnictwo rodzinne obejmuje szeroko rozumiane problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy wychowawcze w rodzinach naturalnych i zastępczych oraz problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną.

pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych – przysługuje osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona:

- usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
- specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być świadczone w miejscu zamieszkania lub w ośrodku wsparcia.

mieszkanie chronione – przysługuje osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie opuszczającej rodzinę zastępczą, placówkę opiekuńczo-wychowawczą, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, uchodźcy, może być przyznany pobyt w mieszkaniu chronionym. Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną.

dom pomocy społecznej – prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.

Osoba wymagająca wzmożonej opieki medycznej kierowana jest do zakładu opiekuńczo-leczniczego lub placówki pielęgnacyjno-opiekuńczej.

By otrzymać pomoc należy zgłosić się do **Ośrodka Pomocy Społecznej** w miejscu zamieszkania (gminie, dzielnicy). Pomoc udzielana jest na podstawie **wywiadu środowiskowego** tj. pracownik socjalny odwiedza osobę lub rodzinę starającą się o pomoc w jej miejscu zamieszkania. Konieczne jest przedstawienie dokumentów potwierdzających dochody oraz inne zaświadczenia wymagane przez pracownika socjalnego. Decyzje w sprawach świadczeń pomocy społecznej są wydawane w formie pisemnej. W szczególnych przypadkach decyzja może być wydana w formie ustnej – nie dotyczy to decyzji o odmowie przyznania świadczenia. Od decyzji w sprawie przyznania bądź odmowy pomocy stronie **służy odwołanie** za pośrednictwem organu wydającego decyzję, w terminie 14 dni od daty otrzymania decyzji, do Samorządowego Kolegium Odwoławczego (instytucja odwoławcza podana jest w decyzji).

KSZTAŁCENIE DZIECI I MŁODZIEŻY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

Dziecko niepełnosprawne, posiadające specjalne potrzeby edukacyjne ma prawo do:

- pobierania nauki we wszystkich typach szkół,
- dostosowania treści, metod i organizacji nauczania do ich możliwości psychofizycznych,
- pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

W zależności od specjalnych potrzeb edukacyjnych, rodzaju i stopnia niepełnosprawności dzieci i młodzieży, w szczególności: upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym i znacznym, z uszkodzonym wzrokiem, słuchem, autyzmem, przewlekle chorych, niepełnosprawnych ruchowo, zagrożonych uzależnieniem, z zaburzeniami zachowania, niedostosowanych społecznie oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi, organizowane są:

- oddziały specjalne bądź integracyjne w ogólnodostępnych przedszkolach publicznych,
- oddziały przedszkolne w zakładach opieki zdrowotnej i domach pomocy społecznej,
- przedszkola specjalne,
- przedszkola integracyjne, gdzie wszystkie oddziały i klasy są integracyjne,
- klasy specjalne bądź oddziały integracyjne w ogólnodostępnych szkołach publicznych,
- oddziały szkolne w zakładach opieki zdrowotnej i domach pomocy społecznej,
- szkoły podstawowe i gimnazja specjalne,
- szkoły podstawowe i gimnazja integracyjne,
- szkoły przysposabiające do pracy zawodowej (przeznaczone szczególnie dla młodzieży upośledzonej umysłowo w stopniu umiarkowanym i znacznym, ze sprzężoną niepełnosprawnością, nie rokującej ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej),
- szkoły zasadnicze,
- szkoły średnie (licea zawodowe, licea ogólnokształcące, technika),
- szkoły policealne,
- indywidualne nauczanie i wychowanie (organizowane w miejscu pobytu dziecka, które ze względu na dysfunkcję narządu ruchu albo przewlekłą chorobę nie może okresowo lub stale uczęszczać do szkoły lub przedszkola),
- ośrodki szkolno-wychowawcze (przedszkola i szkoły z internatem przeznaczone dla tych dzieci i młodzieży, które z różnych względów nie mogą uczęszczać do przedszkola czy szkoły w miejscu zamieszkania).

Do kształcenia specjalnego, a w przypadku dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim do **zajęć rewalidacyjno-wychowawczych** oraz **do nauczania indywidualnego** kwalifikują **poradnie psychologiczno-pedagogiczne** bądź inne poradnie specjalistyczne, w których działają powołane przez dyrektora poradni zespoły orzekające.

Zadaniem Zespołów jest orzekanie oraz kwalifikowanie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do odpowiednich form kształcenia specjalnego (w tym integracyjnego oraz nauczania indywidualnego) na podstawie wyników badań psychologicznych, pedagogicznych i lekarskich. Postępowanie orzekające i kwalifikujące stanowi podstawę wydania przez poradnię orzeczenia.

Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego oraz orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania **dzieci niewidomych i słabo widzących, dzieci niesłyszących, słabo słyszących oraz dzieci z autyzmem** wydają zespoły działające w poradniach wskazanych przez kuratora oświaty, za zgodą organu prowadzącego.

Zespoły wydają orzeczenia dla uczniów szkół położonych na terenie działania poradni.

W przypadku dzieci, które nie uczęszczają do szkoły orzeczenia wydają poradnie właściwe dla miejsca zamieszkania dziecka.

Postępowanie kwalifikacyjne do kształcenia specjalnego lub nauczania indywidualnego wszczyna się na wniosek rodziców (prawnych opiekunów) dziecka.

Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydaje się na okres roku szkolnego, etapu edukacyjnego, okresu kształcenia w danej szkole albo na czas nieokreślony. Orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych wydaje się na okres do 5 lat. Orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania wydaje się na czas określony, wskazany w zaświadczeniu o stanie zdrowia ucznia, które dołączone jest do wniosku.

Na wniosek rodziców (prawnych opiekunów) dziecka posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, starosta, właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka, zapewnia dziecku formę kształcenia wskazaną w orzeczeniu.

Ostateczna decyzja o wyborze odpowiedniej formy kształcenia, placówki należy do rodziców lub opiekunów dziecka niepełnosprawnego.

Publiczne **poradnie psychologiczno-pedagogiczne** oraz inne publiczne poradnie specjalistyczne udzielają dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, a także udzielają rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowaniem oraz kształceniem dzieci i młodzieży.

Do zadań poradni psychologiczno-pedagogicznych i innych poradni specjalistycznych należą m.in.:

1. wspomaganie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży,
2. terapia zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych,
3. wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny,
4. pomoc uczniom w dokonywaniu wyboru kierunku kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej,
5. pomoc rodzicom i nauczycielom w diagnozowaniu i rozwijaniu potencjalnych możliwości oraz mocnych stron uczniów.

Powyższe zadania poradnia realizuje w szczególności przez: diagnozę, konsultację, terapię, psychoedukację, rehabilitację, doradztwo, mediację, interwencje w środowisku ucznia, działalność profilaktyczną i informacyjną. Korzystanie z pomocy poradni jest dobrowolne i nieodpłatne.

Poradnia wydaje opinie m.in. w sprawach:

1. wcześniejszego przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej oraz odroczenia rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego,
2. pozostawienia ucznia klasy I-III szkoły podstawowej na drugi rok w tej samej klasie,
3. objęcia ucznia nauką w klasie terapeutycznej,
4. dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom,
5. zwolnienia ucznia z wadą słuchu z nauki drugiego języka obcego,

Dzieci niepełnosprawne objęte są **wychowaniem przedszkolnym** w wieku od 3 do 6 lat na równi z pełnosprawnymi rówieśnikami. W wieku 6 lat mają prawo do rocznego przygotowania przedszkolnego tzw. „zerówka”. Pobyt dziecka w przedszkolu może być przedłużony do 10

roku życia a ściślej do końca roku szkolnego, w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 10 lat, ale tylko, gdy posiada ono orzeczenie poradni psychologiczno-pedagogicznej kwalifikujące do kształcenia specjalnego.

Obowiązek szkolny każdego dziecka, rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego, w tym roku kalendarzowym, w którym kończy ono 7 lat oraz trwa do ukończenia gimnazjum, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18 roku życia.

Uczniowie niepełnosprawni mają jednak możliwość kontynuowania nauki w szkole podstawowej i gimnazjum specjalnym do ukończenia 21 roku życia, a w szkole ponadgimnazjalnej specjalnej do jej ukończenia, ale nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia.

Za spełnianie obowiązku szkolnego uznaje się również udział dzieci i młodzieży w **zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych** organizowanych dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim.

Wszystkie dzieci i młodzież upośledzona umysłowo w stopniu głębokim, w wieku od 3 do 25 lat objęta jest różnorodnymi, dostosowanymi do ich możliwości rozwojowych zajęciami rewalidacyjnymi w wymiarze 20 godzin tygodniowo przy pracy zespołowej i 10 godzin tygodniowo przy pracy indywidualnej.

Za zezwoleniem dyrektora szkoły, wydanym na wniosek rodziców, dziecko może spełnić obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą, a podstawą świadectwa ukończenia szkoły jest egzamin klasyfikacyjny przeprowadzony przez szkołę, której dyrektor zezwolił na taką formę spełnienia obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki.

Na mocy orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznej (lub innej poradni specjalistycznej), można organizować **indywidualne nauczanie** i wychowanie dla dzieci oraz młodzieży:

1. z dysfunkcją ruchu uniemożliwiającą lub utrudniającą uczęszczanie do szkoły lub przedszkola,
2. przewlekłej chorej i innej, stale lub okresowo niezdolnej do nauki i wychowania w warunkach szkolnych oraz przedszkolnych.

Dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą realizować obowiązek szkolny w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych i integracyjnych przy dostosowaniu treści, metod oraz organizacji pracy do potrzeb edukacyjnych i możliwości rozwojowych uczniów. Podstawową zasadą nauczania i wychowania integracyjnego jest przekonanie, że wszystkie dzieci w miarę możliwości powinny uczyć się razem, niezależnie od doświadczanych przez nie trudności oraz różnic. W ramach **szkół integracyjnych** dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi powinny otrzymywać takie dodatkowe wsparcie, jakiego wymagają w celu zapewnienia skuteczności ich kształcenia. Liczba uczniów (wychowanków) w oddziale/klasie integracyjnej powinna wynosić od 15 do 20, w tym od 3 do 5 uczniów (wychowanków) niepełnosprawnych.

Niepełnosprawny uczeń może skorzystać z:

- bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu na zajęcia do placówek, w których realizowany jest obowiązek szkolny
- bezpłatnego zakwaterowania w internacie specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego
- odpowiedniego do rodzaju niepełnosprawności wyposażenia i oprzyrządowania stanowiska ucznia
- pomocy psychologiczno-pedagogicznej
- dostosowania wymagań edukacyjnych, do indywidualnych swoich indywidualnych potrzeb
- przystąpienia do sprawdzianu lub egzaminu gimnazjalnego oraz egzaminu maturalnego w formie dostosowanej do jego dysfunkcji

- zwolnienia z nauki drugiego języka obcego (uczniowie z uszkodzeniem słuchu)
- wydłużenia każdego etapu edukacyjnego przynajmniej o jeden rok

Stypendium specjalne dla niepełnosprawnych studentów studiów dziennych. Szczegółowy regulamin przyznawania i ustalania wysokości stypendium specjalnego dla studentów niepełnosprawnych oraz podział środków określa rektor w porozumieniu z uczelnianym organem samorządu studenckiego. Rektor, w porozumieniu z uczelnianym organem samorządu studenckiego, może przekazać uprawnienia do określania regulaminu, dziekanom i wydziałowym organom samorządów studenckich. Regulamin wydziałowy zatwierdza rektor. Stypendium specjalne jest przyznawane na wniosek studenta.

ŚWIADCZENIA RODZINNE

Od 1 maja 2004r. obowiązuje nowy system świadczeń rodzinnych wprowadzony ustawą z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

Świadczeniami rodzinnymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne.

I. Zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego

Zasiłek rodzinny przysługuje:

- rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka*,
- opiekunowi faktycznemu dziecka*
- osobie uczącej się (osoba pełnoletnia, która nie ukończyła 24 lat, ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub z zasądzeniem od rodziców na jej rzecz alimentów, jeżeli wyrok sądu orzekający alimenty został wydany przed osiągnięciem pełnoletniości przez osobę uczącą się),

jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 504 zł. Jeśli członkiem rodziny jest dziecko z orzeczoną niepełnosprawnością kryterium dochodowe podwyższone jest do kwoty nie przekraczającej 583 zł na osobę w rodzinie.

* – do ukończenia przez dziecko 18 lat, nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia lub 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Do 31 sierpnia 2006 r. wysokość zasiłku rodzinnego wynosi miesięcznie:

- 43,00 zł na pierwsze i drugie dziecko
- 53,00 zł na trzecie dziecko
- 66,00 zł na czwarte i kolejne dziecko.

Dodatki do zasiłku rodzinnego przyznawane są na wniosek osób uprawnionych w zależności od indywidualnej sytuacji finansowej i rodzinnej osoby ubiegającej się.

Rodzaj dodatku	Wysokość dodatku
dodatek z tytułu urodzenia dziecka	jednorazowy w wysokości 500 zł
dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	400 zł miesięcznie na okres: <ul style="list-style-type: none"> - 24 miesiące kalendarzowych - 36 miesięcy kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad więcej niż jednym dzieckiem urodzonym podczas jednego porodu - 72 miesięcy kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo o znacznym stopniu niepełnosprawności

dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka	170 zł miesięcznie na dziecko, nie więcej jednak niż 340,00 zł na wszystkie dzieci . W przypadku dziecka niepełnosprawnego wysokość dodatku o 80 zł na dziecko, nie więcej jednak niż o 160 zł na wszystkie dzieci.
dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	50 zł miesięcznie na trzecie i następane dzieci uprawnione do zasiłku rodzinnego.
Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.	- 50 zł miesięcznie na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia - 70 zł na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 24 roku życia
dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	- 80 zł miesięcznie od września do czerwca jeśli dziecko mieszka w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły ponadgimnazjalnej lub szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki, a także szkoły podstawowej lub gimnazjum w przypadku dziecka lub osoby uczącej się, legitymującej się orzeczeniem o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności - 40 zł miesięcznie w związku z dojazdem z miejsca zamieszkania do miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły, w przypadku dojazdu do szkoły ponadgimnazjalnej, a także szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki w zakresie odpowiadającym nauce w szkole ponadgimnazjalnej
dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	90 zł raz w roku

II. Świadczenia opiekuńcze

Zasiłek pielęgnacyjny jest przyznawany w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Zasiłek pielęgnacyjny wynosi **144 zł miesięcznie** i przysługuje:

- niepełnosprawnemu dziecku;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia
- osobie, która ukończyła 75 lat

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje matce lub ojcu dziecka albo opiekunowi faktycznemu dziecka, jeżeli nie podejmuje lub rezygnuje z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej

w celu sprawowania opieki nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności pod warunkiem:

- konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy dziecku w związku z jego znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji
- konieczności stałego współdziałania w procesie leczenia, rehabilitacji i edukacji dziecka
- albo orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności dziecka.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje w wysokości **420 zł** miesięcznie, jeżeli dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 583 zł miesięcznie.

Świadczenia rodzinne realizowane są przez:

- organ właściwy (tj. wójta, burmistrza lub prezydenta miasta właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o świadczenie rodzinne. Do realizacji świadczeń może być także upoważniony ośrodek pomocy społecznej)
- pracodawcę zatrudniającego co najmniej 20 pracowników – swoim pracownikiem w czasie trwania ich zatrudnienia oraz osobom wykonującym pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej
- samorząd województwa w zakresie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego*

* *Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego polega na:*

- określeniu państwa, którego ustawodawstwo będzie stosowane w przypadku migracji jednego z członków rodziny
- przyznania lub odmowy przyznania świadczenia przysługującego danej rodzinie z zachowaniem zasady nie kumulowania świadczeń

Mechanizm koordynacji stosuje się do:

- obywateli polskich, którzy podjęli legalne zatrudnienie na terenie jednego z krajów Wspólnoty lub EOG, w przypadku gdy członkowie rodziny pozostali w Polsce
- obywateli UE i EOG mieszkających i pracujących w Polsce, których członkowie rodzin mieszkają w innym państwie UE

W województwie małopolskim koordynacją systemów zabezpieczenia w zakresie świadczeń rodzinnych zajmuje się Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie.

Telefoniczna linia informacyjna Ministerstwa Polityki Społecznej w sprawach świadczeń rodzinnych

(0 – 22) 826-51-48 od poniedziałku do piątku w godz. 9.00 – 15.00

SPRZĘT REHABILITACYJNY I ORTOPEDYCZNY

I. Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego.

Każdy ubezpieczony ma prawo, w razie potrzeby, **uzyskać przedmiot ortopedyczny, środek pomocniczy lub leczniczy środek techniczny** (bezpłatnie lub częściowo odpłatnie).

Aby go otrzymać pacjent musi udać się po zlecenie do właściwego dla danego schorzenia **lekarza ubezpieczenia zdrowotnego** (lekarz, który podpisał umowę z NFZ). Zlecenie to wymaga **potwierdzenia w Punkcie Ewidencyjnym** (wykaz Punktów Ewidencyjnych w Małopolsce znajduje się na końcu informatora) odpowiednim do miejsca zamieszkania pacjenta.

W przypadku zaopatrzenia w środki pomocnicze o miesięcznym okresie użytkowania tj. pieluchomajtki, sprzęt stomijny, cewniki, worki i zestawy infuzyjne do osobistych pomp insuliny, podstawę refundacji stanowi zlecenie wydane przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego i ważna przez 12 kolejnych miesięcy Karta Zaopatrzenia Comiesięcznego, wydana przez Punkt Ewidencyjny.

Realizacja ww. zleceń lekarskich może nastąpić w dowolnym sklepie, aptece, zakładzie optycznym lub punkcie sprzedaży, który podpisał z NFZ umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej - zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami prawnymi.

Zlecenia na przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze ważne są przez 3 miesiące (od daty wystawienia przez lekarza do daty przyjęcia do realizacji) z wyjątkiem zleceń na:

- pieluchy anatomiczne,
- pieluchomajtki,
- cewniki,
- worki do zbiórki moczu,
- sprzęt stomijny,
- zestawy infuzyjne do osobistych pomp insuliny,

które ważne są przez 1 miesiąc od daty wystawienia przez lekarza i nie mogą być prolongowane. Przeteterminowane zlecenia na zaopatrzenie o okresie użytkowania dłuższym niż 1 miesiąc mogą być prolongowane przez lekarza i ponownie zarejestrowane w Punkcie Ewidencyjnym.

W przypadku napraw i przedterminowego zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, zlecenia przed potwierdzeniem refundacji są weryfikowane przez Komisję specjalistów ds. ortopedii i rehabilitacji medycznej, powołaną przez małopolskim Oddziale Wojewódzkim NFZ.

Refundacja przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych odbywa się wyłącznie poprzez rozliczenie pomiędzy podmiotem realizującym a MOW NFZ, na ściśle określonych w umowie zasadach.

Niektóre przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze są częściowo refundowane przez NFZ lub pacjent otrzymuje je bezpłatnie, ale tylko do ustalonego limitu ceny. Jeżeli sprzęt jest droższy niż przewiduje limit, różnicę w cenie pokrywa ubezpieczony.

Wysokość udziału ubezpieczonego w cenie nabycia tych środków określa stosowne rozporządzenie.

Przedmioty ortopedyczne do czasowego użytkowania tj. kule, laski, balkoniki, wózki inwalidzkie i inne nie podlegające refundacji można na wniosek lekarza wypożyczyć w wypożyczalniach: przy Towarzystwie Solidarnej Pomocy HTS w Krakowie ul. Ujastek 3 (tel.644-09-68) przy Stowarzyszeniu im. Doktora Edmunda Wojtyły w Wadowicach, ul. Barska 17 (tel. (033) 823-56-45, kom.0604-510-960)

Małopolski Oddział Wojewódzki NFZ

31-053 Kraków
ul. Ciemna 6

Adres do korespondencji MOW NFZ: 31-056 Kraków; ul. Józefa 21
tel. (012) 298-81-00; fax (012) 430-64-40

Infolinia MOW NFZ: (012) 94 – 88

Rzecznik Praw Pacjenta

ul. Batorego 24 31-135 Kraków
tel. (012) 29 88 303

Specjalny telefon MOW NFZ „Linia pacjenta”

Poniedziałek – piątek w godz. 8 – 16: **(012) 29 88 404**

Linia pacjenta jest przeznaczona dla wszystkich osób, które spotkają się z niewłaściwym potraktowaniem w przychodni, poradni, szpitalu, czy podczas wizyty domowej. Jeśli odmówiono pacjentowi porady, badań, przyjęcia do szpitala, jeśli dotknął go problem korupcji może poinformować o tym NFZ. Osobom dzwoniącym, Fundusz zapewnia anonimowość uwzględniając sugestie pacjentów, którzy dotychczas wzburali się przed zgłoszeniem oficjalnej skargi ze względu na konieczność podania swojego nazwiska.

II. Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny ze środków PFRON

O dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny (np. piłki do ćwiczeń rehabilitacyjnych), **mogą ubiegać się** osoby niepełnosprawne stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, z zachowaniem kryterium dochodowego (średni miesięczny dochód), nie może przekroczyć: 50% przeciętnego wynagrodzenia na członka rodziny pozostającego we wspólnym gospodarstwie domowym i 65% przeciętnego wynagrodzenia – w przypadku osoby samotnej; przeciętne wynagrodzenie to przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w poprzednim kwartale ogłaszane przez Prezesa GUS w „Monitorze Polskim”).

Wysokość dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny wynosi do 60% kosztów tego sprzętu, nie więcej jednak niż do wysokości pięciokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

Zakup sprzętu rehabilitacyjnego dofinansowują **Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie** ze środków PFRON i tam należy się zgłosić po stosowny **wniosek o dofinansowanie**, do którego

należy dołączyć kopię orzeczenia (oryginał do wglądu) o stopniu niepełnosprawności/o niepełnosprawności bądź odpowiednio orzeczenie o niezdolności do pracy lub grupie inwalidzkiej. Integralną częścią wniosku o dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny jest oświadczenie o wysokości dochodów i liczbie członków rodziny pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym. Wskazane jest również przedstawienie oferty cenowej dotyczącej kosztów zakupu określonego – wskazanego przez osobę niepełnosprawną – sprzętu czy faktury pro forma.

Osoba niepełnosprawna może złożyć wniosek o dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny w każdym czasie.

W przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku, pomiędzy osobą niepełnosprawną a starostą zawierana jest stosowna **umowa**.

! Dofinansowanie ze środków PFRON nie przysługuje, jeżeli osoba niepełnosprawna ubiegająca się o dofinansowanie ma zaległości w terminowym regulowaniu wymagalnych zobowiązań wobec PFRON lub osoba niepełnosprawna była stroną umowy zawartej z Funduszem i rozwiązanej z przyczyn leżących po stronie tego podmiotu.

III. Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze ze środków PFRON

O dofinansowanie **zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze** przyznawane na podstawie odrębnych przepisów przez Narodowy Fundusz Zdrowia, mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, z zachowaniem kryterium dochodowego (średni miesięczny dochód), nie może przekroczyć: 50% przeciętnego wynagrodzenia na członka rodziny pozostającego we wspólnym gospodarstwie domowym i 65% przeciętnego wynagrodzenia – w przypadku osoby samotnej; przeciętne wynagrodzenie to przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w poprzednim kwartale ogłaszane przez Prezesa GUS w „Monitorze Polskim”).

Wysokość dofinansowania wynosi:

1. **do 100% udziału własnego osoby niepełnosprawnej w limicie ceny ustalonym przez NFZ, jeżeli taki udział jest wymagany,**
2. **do 150% sumy kwoty limitu, wyznaczonego przez NFZ oraz wymaganego udziału własnego osoby niepełnosprawnej w zakupie tych przedmiotów i środków, jeżeli cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit *.**

* np.: limit NFZ = 800 zł, wymagany udział własny to 30% tego limitu, czyli 240 zł; suma kwoty limitu i wymaganego udziału własnego = 1.040 zł tak więc 150% tej sumy tj. 1.040 zł = 1.560 zł; jeśli kupimy przedmiot ortopedyczny/środek pomocniczy za 3.000 zł to NFZ dofinansuje nam ten zakup w wysokości 560 zł, PCPR dofinansuje nam 1.560 zł, zaś resztę (880 zł) zapłacimy sami.

Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dofinansowują **Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie** ze środków PFRON i tam należy się zgłosić po stosowny **wniosek o dofinansowanie**, do którego należy dołączyć kopię orzeczenia (oryginał do wglądu) o stop-

niu niepełnosprawności/o niepełnosprawności bądź odpowiednio orzeczenie o niezdolności do pracy lub grupie inwalidzkiej oraz fakturę określającą kwotę opłaconą w ramach ubezpieczenia zdrowotnego oraz kwotę udziału własnego lub inne dokumenty potwierdzające zakup. Integralną częścią wniosku o dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze jest oświadczenie o wysokości dochodów i liczbie członków rodziny pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym.

Osoba niepełnosprawna może złożyć wniosek o dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w każdym czasie.

SANATORIA, TURNUSY REHABILITACYJNE

I. Leczenie uzdrowiskowe

Leczenie uzdrowiskowe jest kontynuacją leczenia szpitalnego lub ambulatoryjnego. Jego zadaniem jest rehabilitacja, leczenie chorób przewlekłych oraz szeroko pojęta profilaktyka. Polega ono na wykorzystaniu naturalnych bogactw i czynników fizycznych. Przysługuje wszystkim ubezpieczonym po spełnieniu określonych warunków. Konieczność leczenia uzdrowiskowego, jako kontynuacji leczenia szpitalnego lub ambulatoryjnego, wynika przede wszystkim ze stanu zdrowia, który ocenia lekarz.

Formy lecznictwa uzdrowiskowego:

- **szpital uzdrowiskowy** – leczenie w szpitalu uzdrowiskowym odbywa się przeważnie po leczeniu szpitalnym. Pobyt w szpitalu uzdrowiskowym odbywa się w ramach zwolnienia lekarskiego i trwa 21 dni. Koszty przyjazdu i wyjazdu ze szpitala uzdrowiskowego pokrywa pacjent, natomiast w szpitalu uzdrowiskowym nie obowiązują dopłaty do wyżywienia i zakwaterowania
- **sanatorium uzdrowiskowe** – leczenie 21 dniowe w ramach urlopu, z częściową odpłatnością kuracjusza za wyżywienie i zakwaterowanie. Leczenie w sanatorium uzdrowiskowym dla objętego ubezpieczeniem w NFZ i potwierdzonym skierowaniem trwa 21 dni i odbywa się w ramach urlopu. Pobyt leczniczy dla dzieci trwa 27 dni.
- **uzdrowiskowe leczenie ambulatoryjne** – leczenie, na bazie zakładów przyrodolecznicych i przychodni uzdrowiskowych, obejmuje 14 lub 21 dni zabiegowych, cykl zabiegów bezpłatny, przy czym ubezpieczony pokrywa koszty swojego zakwaterowania oraz wyżywienia.

Skierowanie na leczenie uzdrowiskowe ubezpieczonym wystawia lekarz posiadający podpisaną umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia czyli lekarz ubezpieczenia zdrowotnego.

Wystawione skierowanie lekarz ubezpieczenia zdrowotnego przesyła do oddziału wojewódzkiego Funduszu zgodnie z zameldowaniem ubezpieczonego. Wystawione skierowanie można dostarczyć do wojewódzkiego oddziału NFZ osobiście

Przyjęte skierowanie przez Wojewódzki Oddział NFZ podlega rejestracji. Po rejestracji skierowania i nadania mu stosownego numeru, lekarz specjalista w dziedzinie balneoklimatologii i medycyny fizykalnej lub rehabilitacji medycznej, zatrudniony w NFZ, dokonuje weryfikacji skierowania, pod względem celowości leczenia uzdrowiskowego.

Potwierdzając skierowanie oddział wojewódzki Funduszu określa rodzaj leczenia uzdrowiskowego i jego tryb, wyznacza odpowiedni zakład lecznictwa uzdrowiskowego oraz datę rozpoczęcia leczenia i czas jego trwania.

Oddział wojewódzki Funduszu doręcza ubezpieczonemu **potwierdzenie skierowania nie później niż 14 dni przed datą rozpoczęcia leczenia.**

Skierowanie, którego oddział wojewódzki Funduszu nie potwierdził z powodu braku miejsc w odpowiednich zakładach lecznictwa uzdrowiskowego, rejestrowane jest na liście oczekujących. Ubezpieczony ma prawo do informacji o swojej kolejności na liście oczekujących. Oddział wojewódzki Funduszu potwierdzi skierowanie ubezpieczonemu znajdującemu się na liście oczekujących w pierwszej kolejności z chwilą uzyskania miejsc w odpowiednich zakładach lecznictwa uzdrowiskowego.

Skierowanie powinno być rozpatrzone przez oddział wojewódzki Funduszu w terminie 30 dni od daty jego wpływu do Funduszu. Termin ten z przyczyn proceduralnych może być przedłużony, nie więcej jednak niż o 14 dni.

Warunki zakwaterowania w obiektach uzdrowiskowych

Poszczególne obiekty uzdrowiskowe oferują swoim kuracjom zróżnicowany standard bazy hotelowej. Wybór standardu pokoju wiąże się z odpowiednią dopłatą za niego, którą pokrywa ubezpieczony – zgodnie z Rozp. MZ. NFZ nie prowadzi rezerwacji pokoi w uzdrowiskach. Sprawy związane z zakwaterowaniem należy uzgadniać bezpośrednio z zakładami lecznictwa uzdrowiskowego.

Częściowe koszty zakwaterowania i wyżywienia pokrywane przez ubezpieczonego (opłata za 21dni pobytu) – zgodnie z Rozp. MZ z 12.05.2003 r. z p.zm. /Dz.U.03.209.2034)

Lp.	Standard	Sezon I (1 X – 30 IV) w złotych	Sezon II (1 V – 30 IX) w złotych
1.	Standard I Pokój 1- osobowy z pełnym węzłem higieniczno – sanitarnym	354,90	489,30
2.	Standard II Pokój 1- osobowy bez pełnego węzła higieniczno – sanitarnego	310,80	422,10
3.	Standard III Pokój 2- osobowy z pełnym węzłem higieniczno – sanitarnym	242,55	357,00
4.	Standard IV Pokój 2- osobowy bez pełnego węzła higieniczno – sanitarnego	220,50	287,70
5.	Standard V Pokój typu studio czyli dwa pokoje 1 – osobowe ze wspólnym pełnym węzłem higieniczno – sanitarnym	199,50	252,00
6.	Standard VI Pokój typu studio czyli dwa pokoje 2 – osobowe ze wspólnym pełnym węzłem higieniczno – sanitarnym	178,50	226,80
7.	Standard VII Pokój wieloosobowy z pełnym węzłem higieniczno – sanitarnym	157,50	199,50
8.	Standard VIII Pokój wieloosobowy bez pełnego węzła higieniczno – sanitarnego	136,50	178,50

II. Turnusy rehabilitacyjne

Turnus rehabilitacyjny jest podstawową formą wspomaganie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych i tylko tym osobom przysługuje. Oznacza to, że osoba niepełnosprawna musi posiadać orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności lub orzeczenia równorzędne (np. wydane przez ZUS, orzeczoną grupę inwalidzką).

Turnus rehabilitacyjny może mieć charakter:

- ogólnousprawniający z programem rekreacyjno-wypoczynkowym,

- specjalistyczny z programem:
  - rekreacyjno-sportowym i sportowym,
  - szkoleniowym (np. nauka jazdy samochodem),
  - psychoterapeutycznym,
  - rozwijającym zainteresowania i uzdolnienia (np. malarski, rzeźbiarski),
  - nauki niezależnego funkcjonowania z niepełnosprawnością (np. poruszania się, samoobsługi, wykonywania podstawowych prac domowych).

Osoba niepełnosprawna, która została skierowana na turnus rehabilitacyjny na wniosek lekarza, może ubiegać się o **dofinansowanie uczestnictwa w turnusie** jeden raz w roku, przy czym nie może pełnić funkcji członka kadry ani być opiekunem innego uczestnika tego turnusu. Osoba niepełnosprawna może ubiegać się również o dofinansowanie uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym jej opiekuna, jeżeli opiekun ukończył 18 lat albo ukończył 16 lat i jest wspólnie zamieszkującym członkiem rodziny osoby niepełnosprawnej.

Ze środków PFRON nie może być dofinansowane uczestnictwo w turnusie finansowanym w części lub w całości przez Narodowy Fundusz Zdrowia w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego lub przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych albo o ubezpieczeniu społecznym rolników (np. w ramach tzw. prewencji rentowej).

Wniosek o dofinansowanie składa się w powiatowym centrum pomocy rodzinie właściwym ze względu na miejsce zamieszkania osoby niepełnosprawnej. Przyznane dofinansowanie przekazywane jest bezpośrednio wybranemu już organizatorowi turnusu, a nie osobie niepełnosprawnej.

Wysokość dofinansowania uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych wynosi:

- 27% przeciętnego wynagrodzenia – dla osoby niepełnosprawnej ze znacznym stopniem niepełnosprawności bez ograniczenia wieku, osoby w wieku do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz osoby niepełnosprawnej w wieku 16-24 lat, uczącej się i niepracującej,
- 25% przeciętnego wynagrodzenia – dla osoby niepełnosprawnej z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności,
- 23% przeciętnego wynagrodzenia – dla osoby niepełnosprawnej z lekkim stopniem niepełnosprawności,
- 18% przeciętnego wynagrodzenia – dla opiekuna osoby niepełnosprawnej,
- 18% przeciętnego wynagrodzenia – dla osoby niepełnosprawnej, niezależnie od stopnia niepełnosprawności, zatrudnionej w zakładzie pracy chronionej.

Ogłoszone w drugim kwartale 2005 r. przeciętne wynagrodzenie wynosiło 2.318,53 zł.

W przypadku uzasadnionym szczególnie trudną sytuacją życiową osoby niepełnosprawnej, dofinansowanie ze środków Funduszu uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym tej osoby lub dofinansowanie uczestnictwa jej opiekuna może zostać podwyższone do wysokości 35% przeciętnego wynagrodzenia.

UWAGA O dofinansowanie turnusu może ubiegać się osoba niepełnosprawna jeśli jej średni miesięczny* dochód (lub dochód w przeliczeniu na członka rodziny) nie przekracza kwoty:

- 65% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia – w przypadku osoby samotnej,

- 50% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia na członka rodziny – w przypadku zamieszkiwania niepełnosprawnego z rodziną we wspólnym gospodarstwie domowym.

* – Ustalając średni miesięczny dochód bierze się pod uwagę ostatni rok podatkowy poprzedzający rok, w którym składany jest wniosek. W przypadku rodziny sumuje się dochody wszystkich jej członków i dzieli się przez ich liczbę. Do dochodów nie wlicza się składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i chorobowe, zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz płatonych przez członków rodziny alimentów na rzecz innych osób. W przypadku przekroczenia kwot dochodu, o których mowa powyżej, kwotę dofinansowania pomniejsza się o kwotę, o którą ten dochód został przekroczony

Osoba o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności ma raz w roku prawo do zwolnienia od pracy, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia, w wymiarze do 21 dni roboczych w celu wyjazdu na turnus rehabilitacyjny. Osobie niepełnosprawnej o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje również – oprócz urlopu udzielanego z powodu wyjazdu na turnus – dodatkowy, 10 dniowy urlop. Jednak łączny wymiar obu ww. dodatkowych urlopów nie może przekroczyć 21 dni.

Zwolnienia udzielane jest przez pracodawcę na podstawie wniosku lekarza o skierowanie na turnus. Skierowanie to określa rodzaj turnusu i czas jego trwania. Po powrocie z turnusu rehabilitacyjnego pracodawcy należy przedstawić zaświadczenie o pobycie na turnusie wystawione przez organizatora. Dokument ten będzie podstawą wypłaty wynagrodzenia za czas pobytu na turnusie. Wynagrodzenie za czas zwolnienia od pracy oblicza się jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy.

INNE UPRAWNIENIA I ULGI

Osoba niepełnosprawna lub z dzieckiem niepełnosprawnym może załatwić sprawy **poza kolejnością w instytucjach i urzędach publicznych oraz w sklepach.**

Osoby niepełnosprawne (niewidome, głuchonieme, niedołążne) są zwolnione z płacenia **podatku od posiadania psów** (będących pomocą dla tych osób) na podstawie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (niezdolności do pracy, inwalidztwie).

Osoby niepełnosprawne uprawnione do głosowania w wyborach prezydenckich, parlamentarnych oraz samorządowych mogą korzystać przy głosowaniu z pomocy innych osób, z włączeniem członków komisji i mężów zaufania

Osoby niepełnosprawne w postępowaniu przed **sądami** mogą działać osobiście lub przez pełnomocników, w niektórych sytuacjach mogą być reprezentowane przez organizacje społeczne. Przesłuchanie osób dotkniętych chorobą lub kalectwem odbywa się w miejscu gdzie przebywają, jeżeli nie mogą go opuścić. Osoby głuche i nieme składają przyrzeczenie i zeznawania przez podpisanie jego tekstu lub przy pomocy biegłego.

Osoby niepełnosprawne wraz z opiekunami mogą kupować ulgowe bilety do muzeów państwowych.

Abonamentu za radio i telewizję nie płacą:

- osoby, które ukończyły 75 lat na podstawie: dowodu osobistego,
- osoby niepełnosprawne legitymujące się z orzeczeniem o:
  - I grupie inwalidztwa,
  - całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji,
  - znacznym stopniu niepełnosprawności,
  - trwałej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, którym przysługuje zasiłek pielęgnacyjny, na podstawie orzeczenia właściwego organu orzekającego oraz zaświadczenia o pobieraniu zasiłku lub dodatku pielęgnacyjnego, albo orzeczenia właściwej instancji sądu uchylającego wcześniejszą decyzję organu orzekającego oraz zaświadczenia o pobieraniu zasiłku lub dodatku pielęgnacyjnego.
- osoby, które otrzymują świadczenie pielęgnacyjne lub rentę socjalną – na podstawie decyzji właściwego organu wypłacającego świadczenia (np. urzędu gminy, ośrodka pomocy społecznej, oddziału ZUS).
- osoby niesłyszące, u których stwierdzono całkowitą głuchotę lub obustronne upośledzenie słuchu na podstawie:
  - legitymacji Polskiego Związku Głuchych, lub
  - orzeczenia o całkowitej głuchocie lub obustronnym upośledzeniu słuchu, wydanego przez właściwy organ orzekający, lub
  - zaświadczenia wystawionego przez zakład opieki zdrowotnej.
- osoby niewidome, których ostrość wzroku nie przekracza 15%, na podstawie jednego z dokumentów:
  - legitymacji Polskiego Związku Niewidomych lub Związku Ociemniałych Żołnierzy Rzeczypospolitej Polskiej,
  - orzeczenia stwierdzającego zaliczenie do umiarkowanego stopnia niepełnosprawno-

ści z tytułu uszkodzenia narządu wzroku lub orzeczenia stwierdzającego wymagane uszkodzenie (ostrość wzroku nie przekracza 15%) wydanych przez właściwy organ orzekający,

- zaświadczenia wystawionego przez zakład opieki zdrowotnej.

UWAGA Osoba zaliczona do jednej z wymienionych powyżej grup, traci uprawnienie jeśli prowadzi wspólne gospodarstwo domowe z co najmniej dwiema osobami, które ukończyły 26 rok życia i nie mają prawa do zwolnień.

Aby uzyskać zwolnienie należy przedstawić w urzędzie pocztowym wymieniony powyżej, dokument.

Prawo do **udogodnień związanych z usługami pocztowymi** mają:

- osoby niepełnosprawne z uszkodzeniem narządu ruchu i korzystające z wózka inwalidzkiego,
- osoby z uszkodzonym wzrokiem, posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji (I grupa inwalidzka).

Udogodnienia te m.in.: bezpłatna usługa doręczania listów, paczek i przekazów bezpośrednio do domu; listonosz powinien przyjąć zwykły, opłacony list i wrzucić go do skrzynki.

Zapotrzebowanie na usługę zgłasza się w urzędzie pocztowym właściwym dla miejsca zamieszkania.

Placówki pocztowe muszą mieć wydzielone, specjalnie przystosowane i oznakowane stanowiska dla osób niepełnosprawnych. Skrzynki pocztowe powinny być umieszczone na takiej wysokości, aby umożliwić korzystanie z nich osobom na wózkach.

Operatorzy świadczący **usługi telekomunikacyjne** o charakterze powszechnym mają obowiązek zapewnienia osobom niepełnosprawnym dostępu do świadczonych przez siebie usług powszechnych poprzez:

- zakładanie aparatów publicznych przystosowanych do używania przez osoby niepełnosprawne oraz
- oferowanie osobom niepełnosprawnym aparatów telefonicznych przystosowanych do używania przez te osoby.

Osoba niepełnosprawna, na podstawie orzeczenia powiatowego lub wojewódzkiego zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności, może ubiegać się o rabaty w opłatach za usługi telekomunikacyjne:

- za przyłączenie urządzenia końcowego do sieci TP w wysokości 50% ceny przyłączenia
- w abonamencie miesięcznym w wysokości 50% opłaty abonamentowej

Do rabatów mają prawo tylko niektóre grupy osób niepełnosprawnych:

- 1) w przypadku uszkodzenia wzroku – tylko gdy osoba ma orzeczony znaczny stopień niepełnosprawności (dawną I grupę inwalidzką),
- 2) w przypadku uszkodzenia słuchu lub mowy – tylko gdy osoba ma orzeczony znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności (odpowiednio dawna I i II grupa).

Opisywanych rabatów udziela się także osobom niepełnosprawnym, które nabyły prawa do ulg w oparciu o Rozporządzenie Ministra Łączności z dn. 21 października 1996 r. oraz ich prawnym opiekunom.

Także operatorzy sieci telefonii komórkowych mogą podjąć decyzję o zapewnieniu ulg osobom niepełnosprawnym. Bliższych informacji najlepiej szukać na ich stronach internetowych lub dzwonić na infolinie poszczególnych firm.

Od **podatku od czynności cywilnoprawnych** zwolnione są osoby o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności bez względu na rodzaj schorzenia, oraz osoby o lekkim stopniu niepełnosprawności w związku ze schorzeniami narządów ruchu, nabywające na potrzeby własne sprzęt rehabilitacyjny, wózki inwalidzkie, motorowery, motocykle lub samochody osobowe

LIKWIDACJA BARIER ARCHITEKTONICZNYCH, URBANISTYCZNYCH, TRANSPORTOWYCH, W KOMUNIKOWANIU SIĘ I TECHNICZNYCH

Zadania, których realizacja umożliwi lub w znacznym stopniu ułatwi osobie niepełnosprawnej wykonywanie podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem, mogą być dofinansowywane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

O środki na likwidację barier architektonicznych i urbanistycznych (np. na likwidację progów, budowę podjazdu dla osoby poruszającej się na wózku inwalidzkim) mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, które mają trudności w poruszaniu się, jeżeli są właścicielami nieruchomości lub użytkownikami wieczystymi nieruchomości albo posiadają zgodę właściciela lokalu lub budynku mieszkalnego, w którym stale zamieszkują.

O środki na likwidację barier transportowych mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, jeżeli mają trudności w poruszaniu się, bez prawa zakupu pojazdu samochodowego.

O środki na likwidację barier w komunikowaniu się i technicznych (np. zakup faksu dla osób z dysfunkcją słuchu i mowy) mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności.

Wysokość dofinansowania likwidacji barier architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, w komunikowaniu się i technicznych wynosi dla osób niepełnosprawnych – do 80% kosztów przedsięwzięcia, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

Dofinansowanie nie przysługuje osobom, które w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku uzyskały na ten cel dofinansowanie ze środków PFRON.

Likwidację barier architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, w komunikowaniu się i technicznych dofinansowują **Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie** ze środków PFRON i tam należy się zgłosić po stosowny **wniosek o dofinansowanie**, do którego należy dołączyć kopię orzeczenia (oryginał do wglądu) o stopniu niepełnosprawności/o niepełnosprawności bądź odpowiednio orzeczenie o niezdolności do pracy lub grupie inwalidzkiej. Integralną częścią wniosku o dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, w komunikowaniu się i technicznych jest oświadczenie o wysokości dochodów i liczbie członków rodziny pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym. Ponadto wniosek powinien zawierać min.: miejsce realizacji zadania i cel dofinansowania, przewidywany koszt, termin rozpoczęcia i przewidywany czas realizacji zadania, ogólną wartość nakładów dotychczas poniesionych przez wnioskodawcę, udokumentowaną informację o innych źródłach finansowania zadania oraz wysokość kwoty wnioskowanego dofinansowania ze środków PFRON.

Osoba niepełnosprawna może złożyć wniosek o dofinansowanie:

1. likwidacji barier architektonicznych i urbanistycznych **w terminie do 30 listopada roku poprzedzającego realizację zadania**, zaś
  2. likwidacji barier transportowych, w komunikowaniu się i technicznych w każdym czasie.
- W przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku, pomiędzy osobą niepełnosprawną a starostą zawierana jest stosowna **umowa**.

! Dofinansowanie ze środków PFRON nie przysługuje, jeżeli osoba niepełnosprawna ubiegająca się o dofinansowanie ma zaległości w terminowym regulowaniu wymagalnych zobowiązań wobec PFRON lub osoba niepełnosprawna była stroną umowy zawartej z Funduszem i rozwiązanej z przyczyn leżących po stronie tego podmiotu.

POWIATOWE CENTRA POMOCY RODZINIE

Lp.	Powiat	Adres	Telefon / fax
1.	Bocheński	ul. Kazimierza Wielk.31 32-700 Bochnia	014/ 611 97 40 fax 611 79 40
2.	Brzeski	ul. Wyszyńskiego 6 32-800 Brzesko	014/ 66 300 31 68 64 080
3.	Chrzanowski	ul. Topolowa 16 32-500 Chrzanów	032/ 624 11 30 (do 32)
4.	Dąbrowski	ul. Berka Joselewicza 5 33-200 DąbrowaTarnowska	014/ 642 44 15
5.	Gorlicki	ul. Słoneczna 7 38-300 Gorlice	018/ 352 53 80 fax 352 43 80
6.	Krakowski	al. Słowackiego 20 30-037 Kraków	012/ 634 42 66 fax 423 47 84
7.	Limanowski	ul. Józefa Marka 9 34-600 Limanowa	018/ 33 75 825
8.	Miechowski	ul. Sienkiewicza 20 32- 200 Miechów	041/ 383 40 84
9.	Myślenicki	32- 400 Myślenice ul. Reja 13	012/ 274 37 80
10.	Nowosądecki	ul. Kilińskiego 72 a 33- 300 Nowy Sącz	018/ 443 82 51 fax 018/ 444 27 17
11.	Nowotarski	ul. Harcerska 1 34-400 Nowy Targ	018/ 266 42 21
12.	Olkuski	32-300 Olkusz ul. Piłsudskiego 21	032/ 643 39 41
13.	Oświęcimski	ul. Bema 4 32-600 Oświęcim	033/ 842 42 27
14.	Proszowicki	ul. 3 Maja 72 32-100 Proszowice	012/ 386 29 60
15.	Suski	ul. Kościelna 5b 34-200 Sucha Beskidzka	033/ 874 4031
16.	Tarnowski	ul. Narutowicza 38 33-100 Tarnów	Tel /fax 014/ 621 56 83
17.	Tatrzański	ul. Chramcówki 15 34-500 Zakopane	018/ 200 04 62 200 04 61
18.	Wadowicki	ul. Spadzista 10 34- 100 Wadowice	Tel/fax 033/ 873 98 25
19.	Wielicki	ul. Daniłowicza 12 32-020 Wieliczka	012/ 288 02 10

20.	Kraków	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Józefińska 14 30-529 Kraków	012/ 656 47 19 fax 423 50 41, Dz. nie- pełnospr. 656 16 15
21.	Nowy Sącz	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Jagiellońska 14 33-300 Nowy Sącz	018/ 443 58 00 fax 018/ 443 52 39
22.	Tarnów	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Al. M. Bożej Fatimskiej 9 33-100 Tarnów	Tel/fax 014 621 60 79 014/ 621 46 66

POWIATOWE URZĘDY PRACY W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM

Nazwa Urzędu	Adres urzędu	Numer telefonu
PUP BOCHNIA	32-700 Bochnia, ul. Wojska Polskiego 3 e-mail: krbo@praca.gov.pl http://www.pup-bochnia.pl/	(014) 611 10 51; 611 10 52
PUP BRZESKO	32-800 Brzesko, ul. Piłsudskiego 19 e-mail: krbr@praca.gov.pl http://www.pup-brzesko.pl	(014) 663 05 22 fax: 663 05 46
PUP CHRZANÓW	32-500 Chrzanów, ul. Oświęcimska 9 e-mail: krch@praca.gov.pl http://www.pup.powiat-chrzanowski.pl	(032) 642 24 78
PUP DĄBROWA TARNOWSKA	33-200 Dąbrowa Tarnowska, ul. Piłsudskiego 33 e-mail: krda@praca.gov.pl http://www.pupdt.neostrada.pl	(014) 642 24 78 642 43 26 642 43 27 642 31 78
PUP GORLICE	38-300 Gorlice, ul. Michalusa 18 e-mail: krgo@praca.gov.pl http://www.pup.gorlice.pl	(018) 353 63 07
GUP KRAKÓW	31-752 Kraków, ul. Wąwozowa 34 e-mail: krkr@praca.gov.pl	(012) 685-50-60 fax. 645 12 70
UPP KRAKÓW	Oddział w Krakowie 30-037 Kraków, Al. Słowackiego 20 e-mail: krkrpow@praca.gov.pl http://www.up.powiat.krakow.pl	(012) 634 42 66 (wew. 570, 574) fax: 623 74 80
	filia PUP w Krzeszowicach 32-065 Krzeszowice, ul. Kościuszki 3 e-mail: krkrkr@praca.gov.pl	(012) 282 20 50 282 20 51
	Filia UPPK w Skawinie 32-050 Skawina, ul. Ogrody 17 krkrsk@praca.gov.pl	(012) 276 16 93
	Filia UPPK w Słomnikach 32-090 Słomniki, ul. T. Kościuszki 64 krkrsl@wup-krakow.pl	(012) 388 13 98 388 23 98
PUP LIMANOWA	34-600 Limanowa, ul. Szwedzka 4 e-mail: krli@praca.gov.pl	(018) 337 39 34
PUP MIECHÓW	32-200 Miechów, ul. Sienkiewicza 25 e-mail: krmi@praca.gov.pl http://www.pup.miechow.pl	(041) 383 25 01383 25 02
PUP MYŚLENICE	32-400 Myślenice, ul. Słowackiego 82 e-mail: krmy@praca.gov.pl	tel. (012) 272 37 24272 37 43

PUP NOWY SĄCZ	33-310 Nowy Sącz, ul. Węgierska 146 e-mail: krno@praca.gov.pl http://www.pup.nowysacz.pl	(18) 442 91 10 fax: (18) 442 94 54
	filia PUP w Krynicy 33-380 Krynica, ul. Źródłana 1 e-mail: krnokr@praca.gov.pl	(018) 471 28 90
PUP NOWY TARG	34-400 Nowy Targ, ul. Szpitalna 14 e-mail: krnt@praca.gov.pl http://www.pup.nowytarg.pl	(018) 266 56 91
PUP OLKUSZ	32-300 Olkusz, ul. Minkiewicza 2 e-mail: krol@praca.gov.pl http://www.pup.olkusz.info.pl/	(032) 754 61 56 fax: 643 43 48
PUP OŚWIĘCIM	32-600 Oświęcim, ul. Wyspiańskiego 10 e-mail: kros@praca.gov.pl http://www.pup.oswiecim.pl	(033) 842 57 71
	filia w Kętach 32-650 Kęty, ul. Źwirki i Wigury 27 a e-mail: kroske@praca.gov.pl	(033) 845 26 24
PUP PROSZOWICE	32-100 Proszowice, ul. Krakowska 11 e-mail: krpr@praca.gov.pl	(012) 396 10 80
PUP SUCHA BESKIDZKA	34-200 Sucha Beskidzka, ul. Mickiewicza 31 e-mail: krsu@praca.gov.pl http://www.pup.sucha-beskidzka.pl	(033) 874 25 12
PUP TARNÓW	33-100 Tarnów, pl. Gen. J. Bema 3 e-mail: krta@praca.gov.pl http://www.up.tarnow.pl	(014) 621 48 36 fax: 622 12 94
	filia PUP w Tuchowie 33-170 Tuchów, ul. Świerczewskiego 19 e-mail: krtatu@praca.gov.pl	(014) 652 63 46
	filia PUP w Żabnie 33-240 Żabno, Rynek 9 e-mail: krtaza@praca.gov.pl	(014) 645 69 43
PUP WADOWICE	34-100 Wadowice, ul. Mickiewicza 24 e-mail: krwa@praca.gov.pl http://www.up.wadowice.pl	(033) 873 71 00 fax: 823 22 32
	filia PUP w Andrychowie 34-120 Andrychów, ul. Starowiejska 22 a e-mail: krwaan@praca.gov.pl	(033) 875 26 22
PUP WIELICZKA	32-020 Wieliczka, ul. Powstania Warszawskiego 1 e-mail: krwi@praca.gov.pl	(012) 278 39 98
PUP ZAKOPANE	34-500 Zakopane, ul. ks. Stolarczyka 14 e-mail: krza@praca.gov.pl http://pup.zakopane.ibip.pl/	(018) 201 54 79 201 54 79

**Powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności
w Województwie Małopolskim**

Lp.	Siedziba Zespołu	Obszar działania	Adres powiatowego zespołu orzekającego	Telefon
1.	Bochnia	powiat bocheński	32-700 Bochnia ul. Kazimierza Wielkiego 31	tel. 014/ 611 60 41 fax 611 97 40
2.	Brzesko	powiat brzeski	32-800 Brzesko ul. Wyszyńskiego 6	tel. 0 14/ 68 64 115, 66 30 548
3.	Chrzanów	powiat chrzanowski	32-500 Chrzanów ul. Topolowa 16	tel. 032/ 624 75 55 fax. 624 11 30
4.	Dąbrowa Tarnowska	powiat dąbrowski	33-200 Dąbrowa Tarnowska ul. Szpitalna 1	tel. 014/ 642 31 54, fax 64 22 229
5.	Gorlice	powiat gorlicki	38-300 Gorlice ul. Słoneczna 7	tel. 018/ 352 42 60, fax 352 43 80
6.	Kraków – powiat grodzki	miasto Kraków	30-103 Kraków ul. Stachowicza 18	tel. 012/ 616 52 12, 616 52 17, 616 52 15, 616 52 13 fax. 616 52 14
7.	Kraków – powiat ziemski	powiat krakowski ziemski	30-037 Kraków Al. Słowackiego 20	tel. 012/634 42 66 w. 568 tel/ fax. 423 47 84
8.	Limanowa	powiat limanowski	34-600 Limanowa ul. Józefa Marka 9	tel. 0 18/ 33 75 823, 33 75 824, fax 33 75 825
9.	Miechów	powiat miechowski	32-200 Miechów ul. Sienkiewicza 18	tel./fax 041/ 383 40 84, 383 40 84
10.	Myślenice	powiat myślenicki	32-400 Myślenice ul. Kazimierza Wielkiego 5	tel.012/ 274 30 88 fax. 274 37 80
11.	Nowy Sącz – powiat grodzki	miasto Nowy Sącz	33-300 Nowy Sącz ul. Kraszewskiego 44	tel. 018/ 441 83 63 fax. 449 15 08
12.	Nowy Sącz – powiat ziemski	powiat nowosądecki – ziemski	33-300 Nowy Sącz ul. Kilińskiego 72 a	tel. 018/ 443 82 51, 443 75 91, 444 26 72 fax. 444 27 17
13.	Nowy Targ	powiat nowotarski, powiat tatrzański	34-400 Nowy Targ ul. Szpitalna 14	tel. 018/ 26 66 023 fax. 266 60 23
14.	Olkusz	powiat olkusi	32-300 Olkusz ul. Piłsudskiego 21	tel/fax 032/ 754 69 92

15.	Oświęcim	powiat oświęcimski	32-600 Oświęcim ul. Bema 4	tel. 033/ 842 57 13, fax. 842 42 27
16.	Proszowice	powiat proszowicki	32-100 Proszowice ul. 3 Maja 72	tel. 012/ 386 18 46, 386 13 05 w.220 tel/fax 386 29 60
17.	Sucha Beskidzka	powiat suski	34-200 Sucha Beskidzka ul. Kościelna 5 B	tel/fax 033/ 874 40 31 fax. 874 15 53
18.	Tarnów Grodzki	Miasto Tarnów	33-100 Tarnów ul. Okrężna 4 A	tel. 014/ 626 99 47 fax. 626 99 41
19.	Tarnów Ziemski	powiat tarnowski ziemski	33-100 Tarnów ul. Narutowicza 38	tel/fax 014/ 63 16 369 63 16 371 fax. 621 96 83
20.	Wadowice	powiat wadowicki	34-100 Wadowice ul. Emilii i Karola Wojtyłów 14	tel./fax 033/ 873 21 11
21.	Wieliczka	powiat wielicki	32-020 Wieliczka ul. Daniłowicza 12	tel. 012/ 288 02 20 w.25, tel. 278 62 81 bezpośredni fax 288 02 20 w.23

Punkty Ewidencyjne w Małopolsce

Numer Punktu Informacyjno Ewidencyjnego	Adres	Telefon	Zasięg
EW 1	32-300 Olkusz Szkoła Budowlana; ul. Legionów Polskich 1 p. 4	0-32/ 645-02-23	Powiat olkuski
EW 2	32-700 Bochnia Powiatowy Szpital Rejonowy; ul. Krakowska 31	0-14/ 615-32-86	Powiat bocheński
EW 3	33-170 Tuchów Zespół Opieki Zdrowotnej; Ul. Szpitalna 1	0-14/ 65-35-222	Miasto i gmina Tuchów, Ciężkowice, gminy Rydlce, Rzepiennik, Strzyżewski, Gromnik
EW 4	34-100 Wadowice Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej; ul. Karmelicka 5 p. 119	0-33/ 87-21-200 87-21-300 w. 365	Miasto i gmina Wadowice, gminy Tonic, Lanckorona, Kalwaria, Stryszów, Spytkowice, Mucharz oraz część gminy Wieprz: wieś Przybradz i Frydrychowice
EW 5	34-200 Sucha Beskidzka Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej; Ul. Szpitalna 22 p. 5	0-33/ 872-31-00 w. 222	Powiat suski
EW 6	38-300 Gorlice SP Specjalistyczny ZOZ; Ul. Węgierska 21 p. 10	0-18/ 353-71-30 w. 324	Powiat gorlicki
EW 7	32-200 MiechówSP Zakład Opieki Zdrowotnej; Ul. Szpitalna 3 p. 115	0-41/ 382-03-06	Powiat miechowski
EW 8	34-500 Zakopane SP Zakład Opieki Zdrowotnej; Ul. Kamieniec 10 p. 30	0-18/ 201-20-21 w. 274, 474	Powiat tatrzański, z wyjątkiem wsi Groń i Leśnica leżących w gminie Bukowina Tatrzańska
EW 9	34-600 Limanowa Szpital Powiatowy; Ul. Piłsudskiego 63	0-18/ 337-55-43	Powiat limanowski

EW 10	32-600 Oświęcim Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej; Ul. Wysokie Brzegi 4	0-33/ 842-24-23	Powiat oświęcimski
EW 11	32-800 Brzesko Zespół Opieki Zdrowotnej; Ul. Kościuszki 68	0-14/ 663-20-70	Powiat brzeski
EW 12	34-400 Nowy Targ Oddział MOWNFZ; Ul. Jana Kazimierza 22 p. 1	0-18/ 264-63-06 w. 21	Gminy Lipnica Wielka, Jablonka (bez wsi Podwilk), Czarny Dunajec, Szafłary, Łapsze Niżne, Czorsztyń, Krościenko nad Dunajcem, Szczawnica, Ochotnica Dolna, miasto i gmina Nowy Targ, wsie Groń, Leśnica leżące w gminie Bukowina Tatrzańska
EW 13	33-200 Dąbrowa Tarnowska Hotel Pielęgniarek; ul. Szpitalna 1	0-14/ 642-27-00	Powiat Dąbrowa Tarnowska, gminy Wietrzychowice, Żabno
EW 14	31-121 Kraków „Śródmieście” SP Zakład Opieki Zdrowotnej; AL. Pokoju 4 p. 50a	0-12/ 412-75-37	Dzielnice Krakowa I, II, III, oraz gminy Jerzmanowice – Przegonia, Sułoszowa, Skąta, Michałowice, Słomniki, Iwanowice
EW 15	32-400 Mysłenice SP Zakład Opieki Zdrowotnej; ul. Szpitalna 2 p. 6	0-12/ 272-40-76	Powiat myślenicki z wyjątkiem wsi Skomielna Biata leżącej w gminie Lubień
EW 16	31-910 Kraków „Nowa Huta” os. Na Skarpie 27 p. 110	0-12/ 686-60-60	Dzielnice Krakowa XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, gminy Igołomia – Wawrzeńczyce, Kocmyrzów – Lubrzyca
EW 17	34-700 Rabka SP Zakład Opieki Zdrowotnej; ul. Słoneczna 3	0-18/ 267-60-40 w. 229	Miasto i gmina Rabka, gminy Raba Wyżna, wieś Podwilk leżąca w gminie Jablonka, wieś Skomielna Biata leżąca w gminie Lubień

EW 18	31-261 Kraków „Krowodrza” SP Zakład Opieki Zdrowotnej; ul. Rusznikarska 17 p. 418	0-12/ 623-70-85	Dzielnice Krakowa IV, V, VI, VII, oraz gminy Zielonki, Wielka Wieś, Zabierzów, Krzeszowice, Liszki, Czernichów
EW 19	32-500 Chrzanów Zakład Lecznictwa Ambulatoryjnego; ul. Sokoła 19 p. 34	0-32/ 623-22-95	Powiat chrzanowski
EW 20	34-120 Andrychów Pogotowie Ratunkowe; ul. 27 Stycznia 9	0-33/ 870-43-90 do 92	Miasto i gmina Andrychów, część gminy Wieprz (bez wsi Przybradz i Frydrychowice
EW 21	33-100 Tarnów Oddział MOWNFZ; AL. Solidarności 5-9 p. 16	0-14/ 621-76-41 w. 157	Powiat grodzki tarnowski oraz gmi- ny Radłów, Lisia Góra, Skrzyszów, Wierzchosławice, Pleśna, Zakliczyn, Wojnicz
EW 22	30-835 Kraków „Podgórze” NZOZ „Centrum Medyczne; ul. Teligi 8	0-12/ 657-90-85	Dzielnica Krakowa VIII, IX, X, XI, XII, XIII, oraz gminy Mogilany, Świątniki Górne, Biskupice, Gdów, Skawina, gmina Wieliczka – część powiatu wielickiego
EW 23	33-300 Nowy Sącz Oddział MOWNFZ w Nowym Sączu; ul. Jagiellońska 52	0-18/ 443-78-80 w. 401	Powiat grodzki i ziemski nowosa- decki z wyjątkiem: g. Krynica, g. Muszyna, część g. Łabowa: Roztoka, Łosie, N Wieś, część g. Grybów: Flo- rynka, Binczarowa, Wawrzka
EW 25	32-100 Proszowice Szpital Powiatowy; ul. Kopernika 13 p. 4	0-12/ 386-52-17	Powiat proszowicki

EW 26	33-380 Krynica SP Zakład Opieki Zdrowotnej; ul. Kraszewskiego 142 p. 114	0-18/ 471-28-07 w. 334	Gmina Krynica, gmina Muszyna, Część gminy Łabowa: Roztoka, Łosie, Nowa Wieś, część gminy Grybów: Florynka, Binczarowa, Wawrzka
EW 27	32-005 Niepołomice SP Zakład Opieki Zdrowotnej; ul. Korczaka 1 p. 56	0-12/ 284-80-90	Gmina Niepołomice, gmina Kłaj